

An underwater photograph of a swimmer in a pool, viewed from above. The swimmer is wearing a black swimsuit and blue goggles, and is in a starting position with arms extended forward. The pool floor has lane lines.

TILSTANDSRAPPORT 2003

OM IDRETT OG FYSISK AKTIVITET I NORGE

• Organisering og økonomi • Aktivitet og medlemskap • Idrettsanlegg • Verdier og holdninger

Tilstandsrapport 2003

Om idrett og fysisk aktivitet i Norge

- **Organisering og økonomi**
- **Aktivitet og medlemskap**
- **Idrettsanlegg**
- **Verdier og holdninger**

INNHOOLD

1 Innledning 5

- 1.1 Bakgrunn 5
- 1.2 Mål for *Tilstandsrapport 2003* 5
- 1.3 Form og innhold 5

2 Idretten i Norge – organisering, mål og finansiering 7

- 2.1 Innledning 7
- 2.2 Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité – organisering, mål og finansiering 8
- 2.3 Mål og satsingsområder for den organiserte idretten 9
- 2.4 Økonomi og finansiering 10

3 Aktivitet 18

- 3.1 Aktivitet i befolkningen over 15 år 18
- 3.2 Aktivitet blant barn og ungdom 21
- 3.3 Idrettslag 24
- 3.4 Treningssentre 25
- 3.5 Aktivitetstall fra Idrettsregistreringen 2003 28
- 3.6 Medlemstall fra Idrettsregistreringen 2003 31

4 Anlegg og områder for idrett og fysisk aktivitet 34

- 4.1 Statlige mål og virkemidler 34
- 4.2 Utviklingstrekk i fordelingen av spillemidler til ordinære anlegg, rehabilitering og nærmiljøanlegg 36
- 4.3 Anleggsdekning 41
- 4.4 Bruk av anlegg 45
- 4.5 Pris for bruk av idrettsanlegg 50
- 4.6 Eierskap til idrettsanlegg 53

5 Sentrale verdier i norsk idrett 54

- 5.1 Frivillighet 54
- 5.2 Demokrati 57
- 5.3 Kunnskap og kompetanse 61
- 5.4 Solidaritet, prestasjon, ærlighet 63
- 5.5 Antidoping 66
- 5.6 Idrettsskader 66

6 Kilder 68

7 Vedlegg 71

- 7.1 Organisasjonskart, Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité 71
- 7.2 Sentrale datakilder 72
- 7.3 Figuroversikt 73
- 7.4 Tabelloversikt 76

FORORD

Idrett og fysisk aktivitet er et område som engasjerer mange mennesker på fritiden. Offentlige myndigheter og den frivillige idretten samarbeider på alle nivåer for at befolkningen skal få best mulig betingelser for å drive idrett og fysisk aktivitet, både i organiserte og i egenorganiserte former.

I 2002 ble *Tilstandsrapport for norsk idrett* utgitt av Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité (NIF). Den utgaven som foreligger her, er utviklet i et tett samarbeid mellom NIF og Kultur- og kirkedepartementet (KKD). Dette har gjort det mulig å utvide rapportens innhold, blant annet med et omfattende kapittel om idrettsanlegg. Temaene som presenteres, dekker de mest sentrale delene av statlig idrettspolitik og flere av satsingsområdene i NIF. På grunn av begrenset datatilfang og lite tid til rådighet har det ikke vært mulig å

beskrive alle sider ved norsk idrett like inngående.

Alle tall og opplysninger som presenteres i rapporten, er hentet fra undersøkelser gjennomført av ulike forskningsinstitusjoner og meningsmålingsinstitutter. I tillegg er det benyttet statistikk fra NIF og KKD, blant annet over medlemskap og aktivitet i idrettsorganisasjonene, og over status på anleggsområdet i Norge.

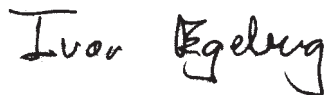
Tilstandsrapport 2003 Om idrett og fysisk aktivitet i Norge retter seg mot alle som har behov for kunnskap om idrett og fysisk aktivitet.

En arbeidsgruppe med representanter fra NIF og KKD har hatt ansvaret for å utarbeide rapporten. Magnus Sverdrup har vært prosjektmedarbeider.

Oslo, 30. mai 2003

Paul Glomsaker
ekspedisjonssjef
Kultur- og kirkedepartementet

Ivar Egeberg
generalsekretær
Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité

1 Innledning

1.1 Bakgrunn

Tilstandsrapport for norsk idrett ble første gang utgitt våren 2002 av Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité (NIF). Formålet med rapporten var blant annet å presentere forskningsbasert kunnskap om og utviklings-trekk ved den organiserte idretten.

Rapporten fokuserte på medlemsutviklingen i NIF, egenskaper ved idrettslag, frivillig innsats, demokrati, økonomi og toppidrett. Temaet anlegg og områder for idrett og fysisk aktivitet hadde ingen sentral plass i den første rapporten, og dette har flere brukergrupper etterlyst.

På bakgrunn av dette ble et nærmere samarbeid mellom NIF og Kultur- og kirke-departementet (KKD) innledet. Departementets kompetanse og ansvar på idrettsfeltet generelt og idrettsanlegg spesielt, gav muligheter for en utvidelse i en ny rapport i 2003.

1.2 Mål for *Tilstandsrapport 2003*

Målet for *Tilstandsrapport 2003 Om idrett og fysisk aktivitet i Norge* er å bidra til systematisk kunnskap på idrettsfeltet, og slik sett fungere som et nyttig verktøy i planlegging og politikuttforming både innen offentlig forvaltning og i frivillig virksomhet.

1.3 Form og innhold

Valg av temaer og datakilder er gjort ut fra hva som er de viktigste målene og satsingsområdene for offentlig idrettspolitik og for den frivillige idretten. Tilgjengelige datakilder og statistikk har vært avgjørende for hvor inngående de ulike temaene presenteres i rapporten.

Figurer og tabeller er kort kommentert uten årsaksforklaringer og drøftinger. En fyl-dig kildeliste gjør det mulig for interesserte lesere å skaffe seg mer kunnskap om de temaene rapporten omhandler.

2 Idretten i Norge – organisering, mål og finansiering

2.1 Innledning

Idrett og fysisk aktivitet i Norge skjer hovedsaklig i egenorganiserte former eller i regi av idrettslag i Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité. I tillegg har kommersielle treningstilbud økt i omfang de senere årene.

Idrettsfeltet er organisert politisk og administrativt på statlig, fylkeskommunalt og kommunalt nivå. På alle nivåer foregår det et samarbeid mellom offentlige myndigheter og den frivillige idrettsbevegelsen.

Statlig idrettspolitikk

Historisk har statens støtte til idrettsformål hatt ulike begrunnelser. Tidligere har helsegevinsten ved utøvelse av idrett og fysisk aktivitet vært framhevet. Etter hvert som idretten har fått innpass som en del av kulturbegrepet, har dens egenverdi fått økt betydning som begrunnelse for statlig støtte. Når idrett oppfattes som en del av kulturbegrepet, er det nettopp knyttet til idrettsaktiviteters evne til å skape engasjement, begeistring, identitet og tilhørighet.

Fordelingen av spillemidler foretas av Kongen i statsråd (regjeringen) etter innstilling fra kulturministeren. Kultur- og kirkedepartementet forvalter spillemidlene som går til idrettsformål.

St.meld. nr. 14 (1999–2000) *Idrettslivet i endring* slår fast at den overordnede visjonen for statens idrettspolitikk er *idrett og fysisk aktivitet for alle*. Meldingen understreker at staten i første rekke har barn (6–12 år) og

ungdom (13–19 år) som sentrale målgrupper, og fremhever videre følgende mål:

- Staten vil støtte den frivillige, medlemsbaserte idretten økonomisk, slik at idrettsorganisasjonene kan utvikle og opprettholde et omfattende og godt aktivitetstilbud, primært på lokalt nivå.
- Den samlede anleggsmassen skal gi flest mulig anledning til å drive idrett og fysisk aktivitet.
- Staten vil støtte norsk toppidrett økonomisk, slik at grunnlaget for et etisk og faglig kvalifisert toppidrettsmiljø sikres.

På dette grunnlaget fordeles hovedtyngden av de statlige spillemidlene til idrettsformål til Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité og til utbygging av idrettsanlegg i kommunene.

Statens samlede overføringer av spillemidler til idrettsformål har i perioden 1998–2002 vært slik:

Tabell 1 Statens samlede overføringer av spillemidler til idrettsformål 1998–2002

	Nominelt beløp	Prisjustert i 2002-kroner
1998	622,6 mill. kr	684,9 mill. kr
1999	667,0 mill. kr	717,2 mill. kr
2000	812,0 mill. kr	846,7 mill. kr
2001	824,0 mill. kr	833,9 mill. kr
2002	858,3 mill. kr	858,3 mill. kr

(Kilde: KKD)

Økningen fra 1999 til 2000 skyldes samordningen av Norsk Tippings spill, ved at overskuddet fra spillene i Det norske Pengeotteri (DnP)¹ ble fordelt til de samme formålene som Norsk Tipping AS' øvrige spill. Fra samme tidspunkt ble det opprettet en tilskuddsordning til lokale idrettslag og foreningers arbeid for barn og ungdom.

I 2003 ble det avsatt 1 050 millioner kroner til idrettsformål. Dette skyldes at Stortinget vedtok å endre den såkalte «tippenøkelen» i juni 2002. I endringslov av 21. juni 2002 nr. 37 blir det uttalt at § 10 i lov om pengespill m.v. av 28. august 1992 nr. 103 nå skal lyde:

Etter at det er foretatt fondsavsetninger, skal selskapets overskudd fordeles med en halvdel til idrettsformål og en halvdel til kulturformål. Midlene til idrettsformål fordeles av Kongen. Av midlene til kulturformål fordeles 2/3 av Stortinget og 1/3 av Kongen.

For overskuddet for 2002 og 2003 gjelder overgangsregler. Av overskuddet for 2002 (til fordeling i 2003) går 7/18 til idrettsformål, og av overskuddet i 2003 (til fordeling i 2004) 8/18. Fra og med fordelingen i 2005 vil halvparten gå til idrettsformål.

Spillemidlene til idrettsformål i 2003 ble fordelt på følgende områder:

- Idrettsanlegg: 546,5 mill. kr
- Nasjonalanlegg / spesielle anlegg: 26 mill. kr
- Forsknings- og utviklingsarbeid: 24,7 mill. kr
- Spesielle aktiviteter: 33,4 mill. kr
- Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité: 314,4 mill. kr
- Tilskudd til lokale lag og foreninger: 105 mill. kr

¹ Det norske Pengeotteri og Flax ble lagt til Norsk Tipping AS fra 1999.

Fylkeskommunal idrettspolitik

Fylkeskommunene arbeider med idretts-spørsmål på regionalt nivå. De bistår kommunene i deres arbeid, særlig ved planlegging og utbygging av idrettsanlegg. Fylkeskommunenes rolle i den offentlige idrettspolitikken henger nøye sammen med at ansvaret for detaljfordelingen av spillemidler til anlegg i kommunen er delegert til det regionale nivå. Alle fylkeskommuner skal utarbeide planer på anleggfeltet i fylket.

Kommunal idrettspolitik

Kommunene tilrettelegger for lokal aktivitet gjennom utbygging og drift av idrettsanlegg. Kultur, herunder idrett, er ingen lovpålagt oppgave. Dette fører til variasjoner når det gjelder prioritering og organisering lokalt.

For at søkere i vedkommende kommune skal tildeles spillemidler, kreves det at kommunene har en vedtatt plan for idrett og fysisk aktivitet. Hensikten er å sikre behovsvurderinger som grunnlag for aktivitets- og anleggsutvikling.

2.2 Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité – organisering, mål og finansiering

Organisasjonsstruktur

Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité (NIF) består av 55 særforbund², 19 idrettskretser, 390 idrettsråd og 11 925 lag, og har 1,85 millioner medlemskap³ (NIF 2003a).

² 51 særforbund med fulle rettigheter, og fire særforbund med status som utvalg med begrensede rettigheter.

³ *Antall medlemskap* må ikke forveksles med *antall medlemmer*. En person kan være registrert som medlem i flere idretter.

Idrettstinget er den organiserte idrettens høyeste myndighet og avholdes hvert fjerde år. Mellom idrettstingene er *idrettsstyret* den høyeste myndighet, og det har som oppgave å gjennomføre de vedtak som blir fattet på tinget, samt andre fellesoppgaver både nasjonalt og internasjonalt.

NIFs sentraladministrasjon samordner en rekke oppgaver på vegne av særforbundene og idrettskretsene, herunder kontakt med statlige organer, søknader og viderefordeling av spillemidler.

De ulike idrettsgrenene organiseres og ledes av *særforbund*. Særforbundene er den høyeste faglige myndighet innenfor sin idrett. Det vil si at de har et ansvar for å utvikle særidretten og ivareta konkurransevirkosomheten, både nasjonalt og internasjonalt. Utover dette har de også ansvaret for utdanning og klubb utvikling innenfor sin idrett. Særforbundene er medlem av NIF og de internasjonale særforbundene.

Idrettskretsene er inndelt etter landets fylkesgrenser. Innenfor denne geografiske rammen er kretsene et fellesorgan for all idrett. Deres oppgave er å fremme samarbeid mellom særkretsene og de enkelte idrettslagene, samt mellom idrettens organisasjonsledd og alle øvrige fylkeskommunale instanser og aktører i fylket med ansvar for idrett og fysisk aktivitet. Videre skal idrettskretsene drive med veiledning overfor idrettslag i fylket i økonomiske, administrative og organisatoriske spørsmål.

Særkretsenes oppgave er å administrere de ulike idrettene i fylkene. Blant deres viktigste oppgaver er å gjennomføre utdanningstiltak og å sørge for den praktiske gjennomføringen av kamper, stevner og liknende innen deres idrett.

En del særforbund arbeider for å slå sammen flere særkretser til større regioner. Målet

med dette er først og fremst en mer kostnadseffektiv drift.

Idrettslagene utgjør det lokale grunnplanet i idrettsorganisasjonen. Lag med én idrett kalles særidrettslag, mens lag med flere grupper av idretter kalles fleridrettslag. Bedriftsidrettslag rekrutterer sine medlemmer fra arbeidsplasser og ulike faglige sammenslutninger.

Idrettsrådene består av alle idrettslagene som er medlemmer av NIF i kommunen. Alle kommuner med flere enn tre idrettslag skal ifølge NIFs lovverk ha et idrettsråd. Viktige oppgaver er å formidle idrettslagenes anleggsbehov til kommunale myndigheter og å fordele midlene fra den statlige tilskuddsordningen til lokale lag og foreninger.

Idrettens Studieforbund (ISF) har ansvar for å samordne og tilrettelegge opplæringsvirksomheten i den organiserte idretten. Arbeidet retter seg mot fellesidrettslig utdanning i idrettslag, idrettsråd, særkretser og særforbund.

2.3 Mål og satsingsområder for den organiserte idretten

NIFs visjon er å være den fremste bidragsyteren i arbeidet for å nå målet om «idrett for alle». Organisasjonens virksomhetsidé er å møte hele det norske folks behov for fysisk aktivitet gjennom å styrke den frivillig baserte aktiviteten i idrettslagene og ved å sørge for nødvendige rammevilkår for fysisk aktivitet, både innenfor og utenfor idrettsbevegelsen.

De overordnede målene og satsingsområdene for NIF ble vedtatt på idrettstinget i 1999 og gjelder for tingperioden 1999–2003:

Styrke idrettens rolle i samfunnet

Idrettsforbundet skal være en ledende bidragsyter og medspiller i arbeidet for å

styrke rammebetingelsene for fysisk aktivitet i samfunnet.

Styrke idrettslagenes aktivitetstilbud og rammevilkår

Idrettslagene skal samlet tilby aktiviteter som er bedre tilpasset ulike målgrupper. De skal få rammevilkår som gjør at en større del av det frivillige arbeidet går med til tilrettelegging for fysisk aktivitet og mindre til innteksbringende tiltak og administrasjon.

Styrke toppidretten

Norge skal innen 2004/2006 bli blant de tre beste europeiske nasjonene sammenlagt når en ser vinter- og sommer-OL under ett.

Norsk toppidrett skal gjennom prestasjoner inspirere andre i samfunnet til å utforske egne muligheter og eget potensial, den skal synliggjøre nasjonen Norge på en positiv måte, den skal synliggjøre idrettens verdier og gjøre Norge til en interessant samarbeidspartner i internasjonal idrett.

Styrke kompetanseutviklingen

Norsk idrett skal sikre at utøvelsen av idrett og arbeidet i idrettens støtteapparat og organisasjonsledd bygger på et solid kunnskapsfundament, og at den kompetansen og idrettsfaglige erfaringen som bygges opp, blir effektivt formidlet til alle relevante målgrupper.

(Kilde: NIF 1999a)

Ungdom skal være en prioritert målgruppe innen de nevnte virksomhetsområdene.

2.4 Økonomi og finansiering

De viktigste inntektskildene for idrettsorganisasjonen sett under ett er spillemidler, sponsorinntekter og ulike former for innteksbringende tiltak (f. eks. loddsalg og lop-pemarked). Inntjeningsmulighetene for de ulike organisasjonsleddene i NIF påvirkes av blant annet medlemsmasse, sponsor- og medieinteresse, utbredelse og sportslige resultater.

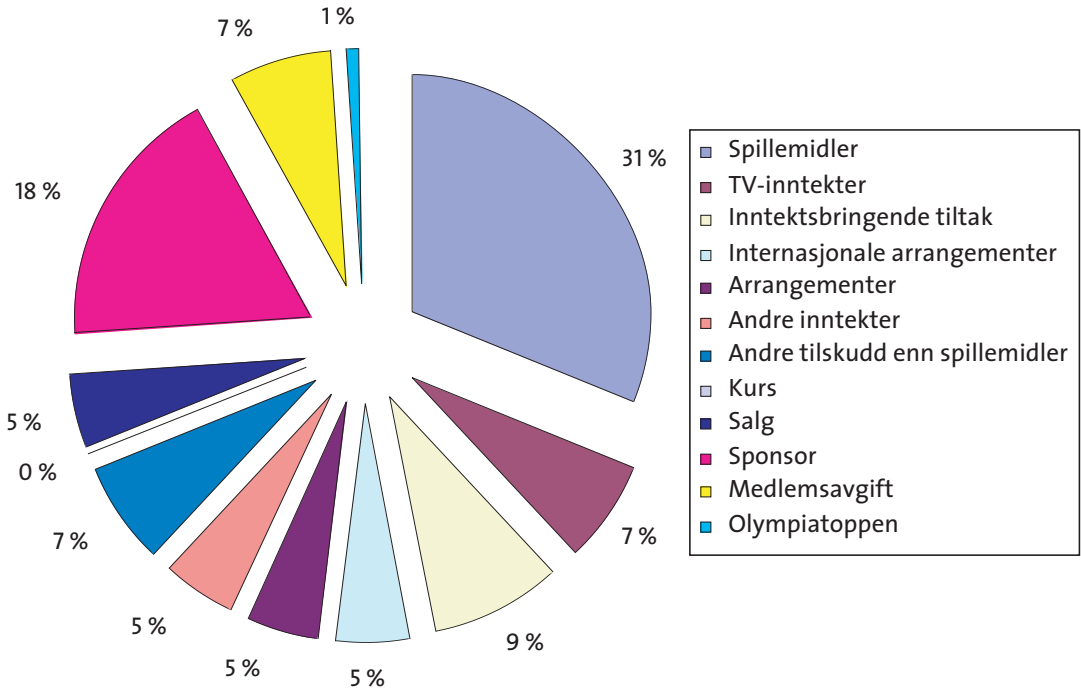
Noen av oversiktene viser tall fra 1999, fordi det har vært vanskelig å få tall fra 2002 oversendt fra enkelte særforbund og idrettskretser i tide.

Inntektskilder for NIF samlet (NIF + særforbund og idrettskretser)

Hvis vi ser på de samlede inntektskildene til NIF sentralt,⁴ idrettskretsene og særforbundene, viser figur 1 at det er spillemidlene som er den viktigste inntektskilden. Sponsor-midler utgjør den nest største inntektsposten, med rundt en femtedel av de totale inntektene. Fordelingen ellers er ganske lik på de resterende inntektskildene.

⁴ Omfatter den sentrale administrasjonen i NIF, inkludert Olympiatoppen.

Figur 1 Inntektskilder for NIF samlet (NIF + særforbund og idrettskretser) i 1999. Prosent

(Kilde: Enjolras 2002)

Inntektskilder for NIF sentralt

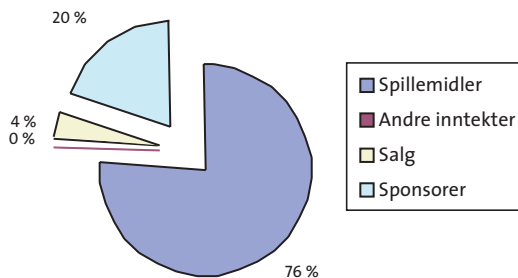
For NIF sentralt er den viktigste inntektskilden de statlige tilskuddene (spillemidler). Sponsorinntektene utgjorde en femtedel av de totale inntektene i 2002.

Inntektskilder for idrettskretsene

Oversikten over de totale inntektene til idrettskretsene i 2001 viser at offentlig inntekter og tilskudd fra idretten (spillemidler) utgjør de største inntektskildene.

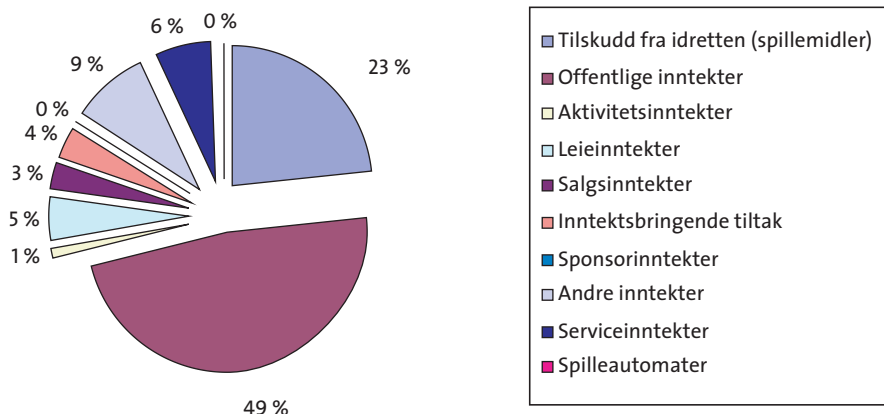
Figur 2 Inntektskilder for NIF sentralt i 2002. Prosent

Prosent

(Kilde: NIF 2003c)

Figur 3 Inntektskilder for idrettskretsene i 2001. Prosent. N = 19

(Kilde: Enjolras 2003)

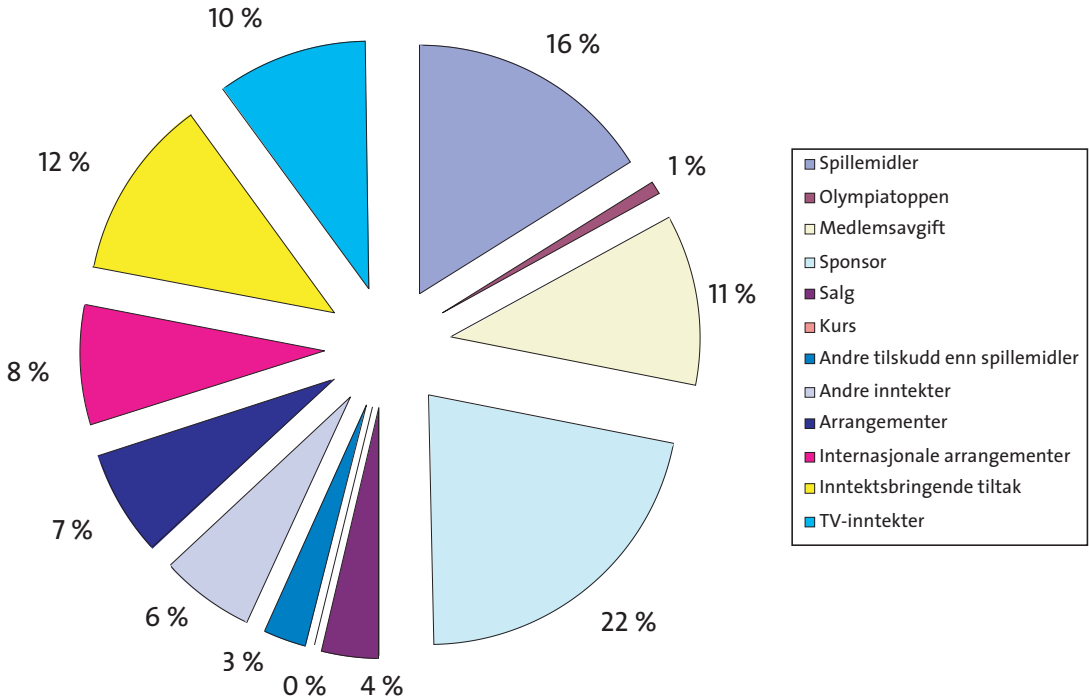
Inntektskilder for særforbundene

Figur 4 viser at sponsorinntektene utgjorde den største andelen av inntektene til særforbundene i 1999. Spillemidler, inntektsbringende tiltak, medlemsavgifter og TV-inntekter er også sentrale inntektskilder for særforbundene.

På særforbunds nivået varierer omsetningen mye mellom de minste og de største forbundene. Den samlede omsetningen for

de 24 forbundene med færre enn 5000 aktive medlemmer var i 2000 på 66,9 millioner kroner. Til sammenlikning var totalomsetningen for de 8 forbundene med 50 000 eller flere aktive medlemmer på 531,9 millioner kroner (Enjolras 2002). For et av de minste særforbundene utgjør spillemidlene 75 prosent av de totale inntektene, mens for det største særforbundet utgjør spillemidlene kun 3 prosent av de totale inntektene.

Figur 4 Inntektskilder for særforbund (samlet) i 1999. Prosent. N = 57

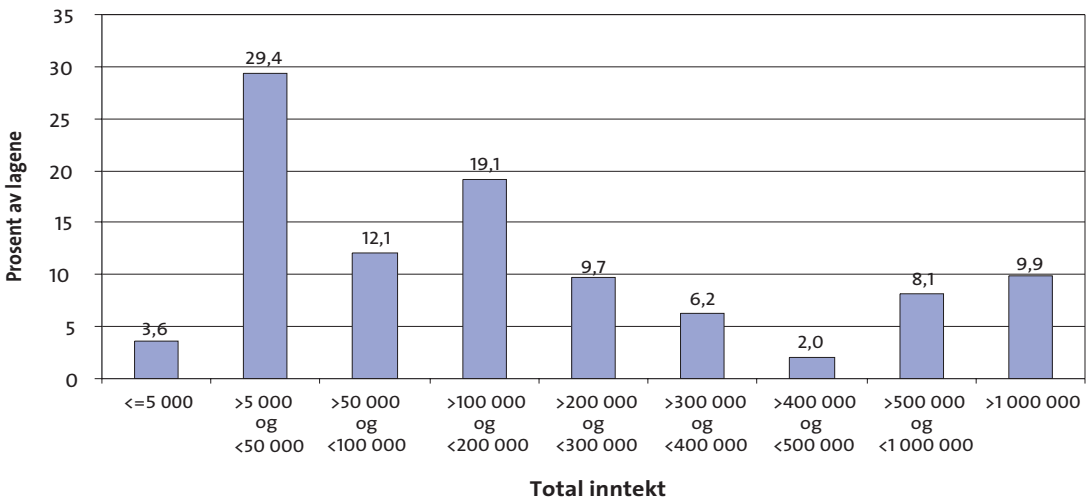
(Kilde: Enjolras 2003)

Idrettslagenes økonomi

De fleste norske idrettslag har relativt beskjedne inntekter. Rundt 64 prosent av lagene hadde i 1999 en årlig inntekt på under 200 000 kr. Funnet kan sees i sammenheng

med at lagene jevnt over har ganske lave medlemstall, og inntektene gjenspeiler dette (i 1999 hadde 55 prosent av norske idrettslag 100 eller færre medlemmer, se figur 15, s. 24).

Figur 5 Fordeling av idrettslag etter total inntekt i 1999. Prosent. N = 215

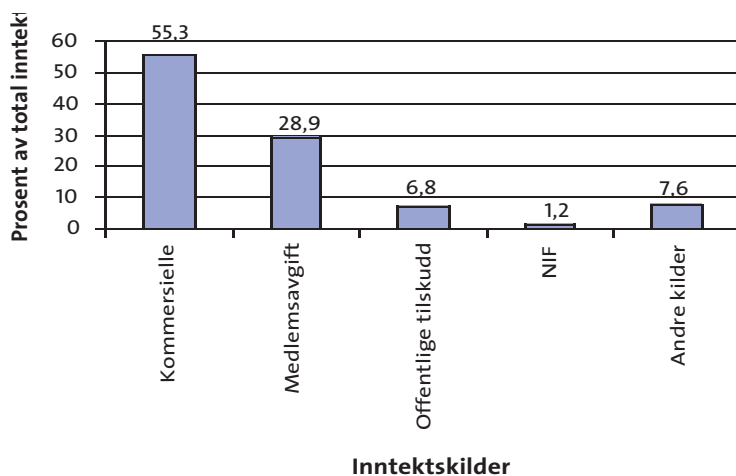
(Kilde: Enjolras og Seippel 2001)

I 1999 hadde 10 prosent av lagene over 60 prosent av inntektene (Enjolras og Seippel, 2001).

Idrettslagene får inntektene sine fra ulike kilder. Figuren nedenfor viser at kommersielle inntekter (f. eks. konkurranser, loddsalg,

loppemarkeder og sponsorer) og medlemsavgifter utgjør de største inntektskildene for norske idrettslag. Offentlige tilskudd og overføringer fra idrettsorganisasjonen er beskjedne i forhold til de kommersielle inntektene.

Figur 6 Inntektskilder i prosent for norske idrettslag i 1999. N = 294

(Kilde: Enjolras og Seippel 2001)

Tilskudd til lokale lag og foreninger

Fra og med 2000 har Kultur- og kirkedepartementet hatt en tilskuddsordning som retter seg spesifikt mot lokale lag og foreninger som driver idrett og fysisk aktivitet for barn og ungdom.

Målene for tilskuddsordningen er å bidra til aktivitet og deltakelse i medlemsbaserte foreninger som driver idrett og fysisk aktivitet for barn og ungdom. Det er lagenes primæraktiviteter som skal støttes. Det er et

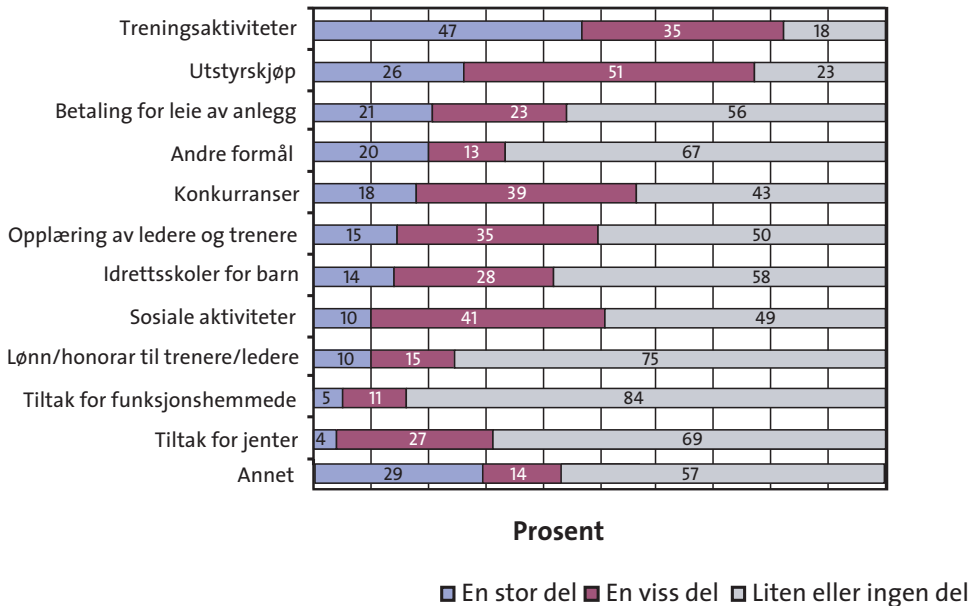
mål at ordningen skal bidra til å utløse frivillige ressurser i lagene. I 2003 er det avsatt 103 millioner kroner til ordningen.

Rogalandsforskning gjennomfører en evaluering av tilskuddsordningen (2000–2004). Foreløpige resultater fra undersøkelsen viser at idrettslagene bruker størstedelen av aktivitetsmidlene på treningsaktiviteter, utstyrskjøp og leie av anlegg (Berg og Opedal 2003).

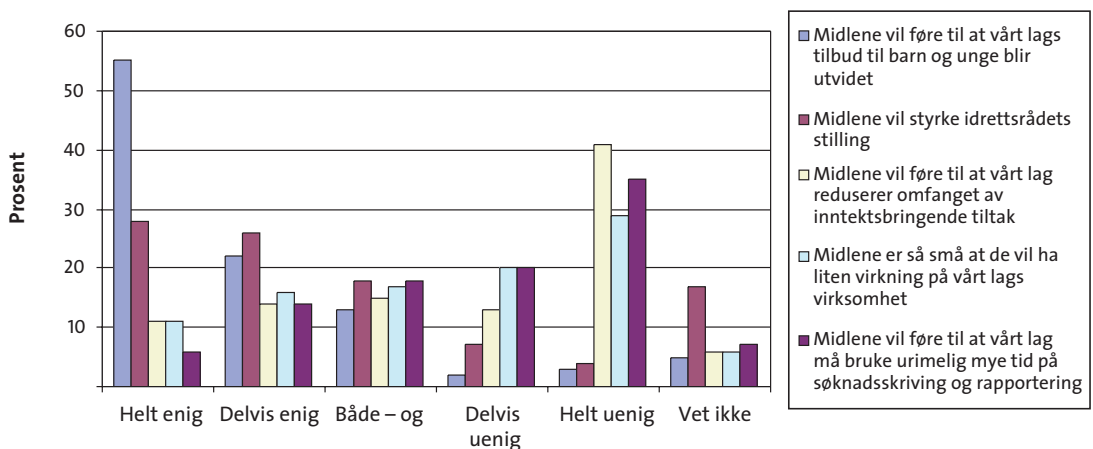
Figur 7 Bruk av aktivitetsmidlene i idrettslagene i 2001. N = 534. Prosent

(Kilde: Berg og Opedal 2003)

På spørsmål om hvilke virkninger aktivitetsmidlene vil få, svarer godt over halvparten av idrettslagene i undersøkelsen at de vil føre til et utvidet tilbud til barn og ungdom.

Figur 8 Aktivitetsmidlenes virkning, 2001. N = 534. Prosent

(Kilde: Berg og Opedal 2003)

3 Aktivitet

Befolkningens gjennomsnittlige fritid har økt med rundt én time fra 1970 til 1990. Økningen har gått fra drøyt fem timer per døgn i 1970 til over seks timer per døgn i 1990 (Vaage 2002). Denne trenden har fortsatt inn på 1990-tallet og frem til i dag.

Tiden som brukes til idrett og friluftsliv blant personer i alderen 16–74 år, har holdt seg stabil de siste tjue årene, mens tiden som brukes på for eksempel elektroniske medier og reiser, gradvis har økt.

Tabell 2 Tidsbruk til et utvalg fritidsaktiviteter blant personer i alderen 16–74 år i timer og minutter en gjennomsnittsdag i perioden 1980–2000. N = 3480

	1980	1990	2000
Fritid i alt	6,02	6,11	6,23
Idrett og friluftsliv i alt	0,30	0,31	0,31
Underholdning/kultur i alt	0,10	0,13	0,14
Sosialt samvær i alt	1,59	2,00	1,45
Lesing i alt	0,45	0,39	0,35
Elektroniske medier i alt	1,31	1,41	2,00
Annen fritid i alt	0,41	0,36	0,45
Reiser i samband med fritid	0,26	0,32	0,34

(Kilde: Vaage 2002)

Barn og ungdom i alderen 9–24 år brukte under én time i uken på idrett og friluftsliv i 2000. Til sammenlikning brukte de over to timer på elektroniske medier.

Tabell 3 Tidsbruk på et utvalg fritidsaktiviteter blant personer i alderen 9–15 år og 16–24 år i timer og minutter en gjennomsnittsdag i 2000. N = 1609

	9–15 år	16–24 år
Fritid i alt	7,58	6,58
Idrett og friluftsliv i alt	0,45	0,35
Underholdning/kultur i alt	0,09	0,25
Sosialt samvær i alt	1,39	1,54
Lesing i alt	0,17	0,17
Elektroniske medier i alt	2,23	2,01
Annen fritid i alt	2,00	0,55
Reiser i samband med fritid	0,44	0,51
N	828	781

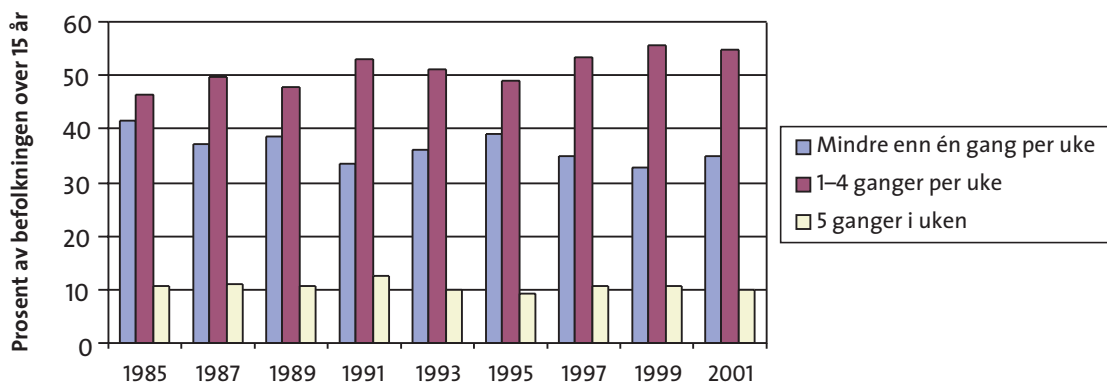
(Kilde: Vaage 2002)

3.1 Aktivitet i befolkningen over 15 år

Resultatene fra *Levekårsundersøkelsen 2001* (SSB 2002) viser at nærmere sju av ti nordmenn i alderen 16–79 år trener eller mosjone- rer minst én gang i uken.

Over tid har ikke treningshyppigheten i befolkningen endret seg mye. Som figuren på neste side viser, trener over halvparten av de aktive 1–4 ganger i uken.

Figur 9 Treningshyppighet i befolkningen over 15 år i perioden 1985–2001. Prosent

(Kilde: SSB 2002)

Det er flest i aldersgruppene 16–24 år og 25–44 år som trener fra to til fire ganger i uken. Andelen av befolkningen som aldri trener, øker med alderen og er størst i aldersgruppen 67–79 år.

Medlemmer i idrettslag er mer fysisk aktive enn de som ikke er medlem i et idrettslag.

Tabell 4 Hyppighet av trening og mosjon etter aldersgrupper og medlemskap i idrettslag, 2001.

N = 1922. Prosent

	Aldri	Sjeldnere enn hver måned	1–2 ganger i måneden	1 gang i uka	2 ganger i uka	3–4 ganger i uka	Omtrent daglig
16–24 år	8	12	9	12	24	20	15
25–44 år	7	10	12	18	26	19	7
45–66 år	12	6	10	19	22	17	13
67–79 år	25	6	5	17	12	18	17
Medlem i idrettslag	4	4	9	16	31	26	11
Ikke medlem i idrettslag	14	11	11	18	19	15	12

(Kilde: SSB 2002)

Det er en sammenheng mellom utdanningsbakgrunn og fysisk aktivitetsnivå. Personer som har universitets- og høyskoleutdanning trener mer enn personer med utdanning fra grunnskole og videregående skole.

Tabell 5 Treningshyppighet i forhold til utdanningsnivå i ulike aldersgrupper, 1997. Prosent

	Aldri	Minst to ganger per uke
25–44 år		
Grunnskole og videregående skole	24	34
Universitet/høgskole	14	39
46–66 år		
Grunnskole og videregående skole	40	29
Universitet/høgskole	18	47
67–79 år		
Grunnskole og videregående skole	53	26
Universitet/høgskole	36	39

(SSB 1997)

Oppslutning om ulike aktiviteter og organiseringsformer

Personer som trener minst én gang i måneden velger i hovedsak aktiviteter som kan foregå ute, og som de kan organisere på egen hånd. En stor del av den aktive befolkningen over 15 år går på tur, sykler og svømmer for å holde seg i form.

Tabell 6 De ti mest populære mosjonsaktivitetene drevet av personer over 15 år minst én gang i måneden i sesongen, 2001. N = 4058. Prosent

Aktivitetstype	
Fotturer i skog og mark	56
Sykling	33
Skiturer i skog og fjell	26
Fotturer på fjell og vidde	24
Svømming	20
Jogging	18
Styrketrening/vektløfting/kroppbygging	17
Gymnastikk/jazzballett/aerobic	13
Fotball	12
Dans	11

(Kilde: MMI 2002a)

De aktive over 15 år velger forskjellige organiseringsformer når de trener. De fleste velger å trene på egen hånd eller sammen med venner og familie. Private treningstilbud har hatt økende oppslutning blant de aktive, mens andelen som trener i idrettslag, har vært rela-

tivt stabil i perioden 1989–2001.

Uansett organiseringsform er hovedmotivet for å trene å komme i bedre fysisk form. Dette gjelder både menn og kvinner. Folk som trener i idrettslag, legger mer vekt på sosialt samvær enn personer som trener på treningssenter. Ytelse og prestasjon er viktige motiver blant dem som trener i idrettslag (tabell 8).

Tabell 7 Hvilke organiseringsformer aktive over 15 år velger når de trener, 1989–2001. Prosent

Organiseringsform	1989	1993	1996	1999	2001
På egen hånd	49	51	49	57	58
Sammen med venner/naboer/arbeidskamerater	25	30	28	33	33
Sammen med familie	25	30	27	28	31
I idrettslag	15	14	13	13	13
I privat treningstudio, squashhall eller liknende	9	10	11	17	18
Private kurs/partier/klasser	7	7	7	6	8
I bedriftsidrettslag	6	5	5	6	6

(Kilde: Vaagbø og Breivik 1998 / MMI 2000, 2002a)

Tabell 8 Motiver for å trene blant personer over 18 år etter treningsarena og kjønn, 2001. Prosent

	Treningscenter			Idrettslag		
	Totalt	Kvinne	Mann	Totalt	Kvinne	Mann
Fysisk form	95	97	90	83	90	80
Mentalt overskudd	77	80	69	73	80	70
Glede	67	68	65	88	89	88
Utseende og kropp	32	36	24	9	15	6
Ekspressivitet	18	20	13	37	41	34
Ytelse og prestasjon	5	4	8	26	21	29
Sosialt samvær	4	3	5	46	48	45
<i>N</i>	<i>1585</i>	<i>1096</i>	<i>440</i>	<i>1205</i>	<i>559</i>	<i>788</i>

(Kilde: Bakken Ulseth 2003)

OPPSUMMERING

- Befolkningens fritid har økt med rundt én time fra 1970 til 2000. Den gjennomsnittlige fritiden for personer i alderen 16–79 år er på 6,23 timer.
- Sju av ti nordmenn i alderen 16–79 år trener eller mosjonerer minst én gang i uken.
- Personer som har universitets- og høyskoleutdanning trener mer enn personer med utdanning fra grunnskole og videregående skole.
- De mest populære mosjonsaktivitetene blant de aktive over 15 år er fotturer, sykling, skiturer og svømming.
- Flertallet av de aktive velger å trene på egen hånd eller sammen med venner og familie.
- Uansett treningsform er de viktigste motivene for å trene å komme i bedre fysisk form, mentalt overskudd og glede.

3.2 Aktivitet blant barn og ungdom

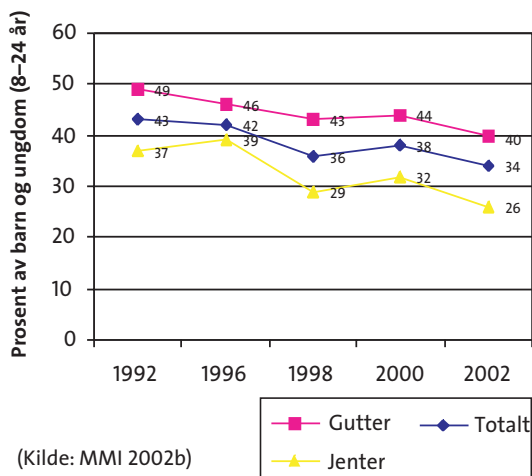
For den organiserte idretten og offentlige myndigheter er barn (6–12 år) og ungdom (13–19 år) prioriterte målgrupper. Det er sentralt for begge parter å imøtekomme barn og ungdoms ønsker og behov for idrett og fysisk aktivitet.

Trening i idrettslag

Som figur 10 viser, synker den totale andelen av barn og ungdom som trener eller konkurrerer i idrettslag. Bortsett fra en liten oppgang mellom 1998 og 2000 har dette vært tendensen gjennom hele den siste tiårsperioden.

Det er en større del av guttene enn jentene som trener eller konkurrerer i idrettslag, men for begge kjønn er tendensen synkende.

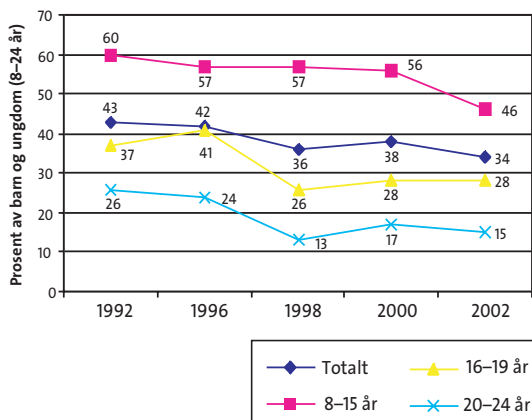
Figur 10 Andel av personer mellom 8 og 24 år som trener og/eller konkurrerer i et idrettslag i perioden 1992–2002 i prosent, fordelt på kjønn.⁵ N = 1200

(Kilde: MMI 2002b)

Idrettslagene har fortsatt størst oppslutning i aldersgruppen 8–15 år, men undersøkelsen viser en markert nedgang i oppslutningen for denne aldersgruppen i perioden 2000–2002 (kommende undersøkelser vil kunne bekrefte hvor vidt denne nedgangen er så markert som tallene tilsier).

Figur 11 Andelen av personer mellom 8 og 24 år som trener og/eller konkurrerer i et idrettslag i perioden 1992–2002, fordelt på alder. N = 1200. Prosent

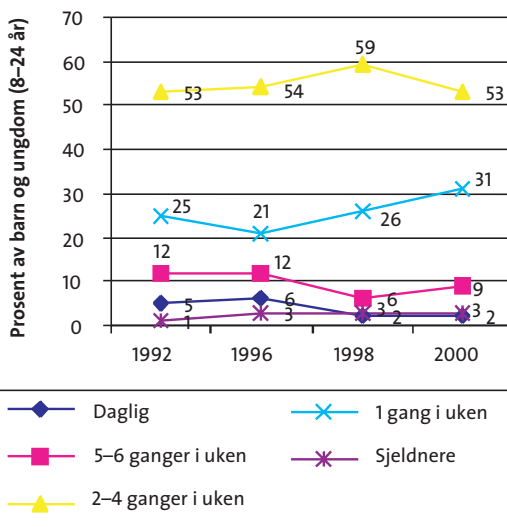

(Kilde: MMI 2002b)

Figuren under viser hvor mange ganger i uken barn og ungdom trente i sin idrett i perioden 1992–2000.⁶ Litt over halvparten svarte at de trente 2–4 ganger i uken, men denne andelen sank noe fra 1998 til 2000.

I aldersgruppen 8–24 år trener flertallet 2–4 ganger i uken. Det er få som trener 5–6 ganger i uken.

Figur 12 Hvor ofte trener du i idretten din? Aldersgruppen 8–24 år i perioden 1992–2000 i prosent. N = 1200

(Kilde: MMI 2002b)

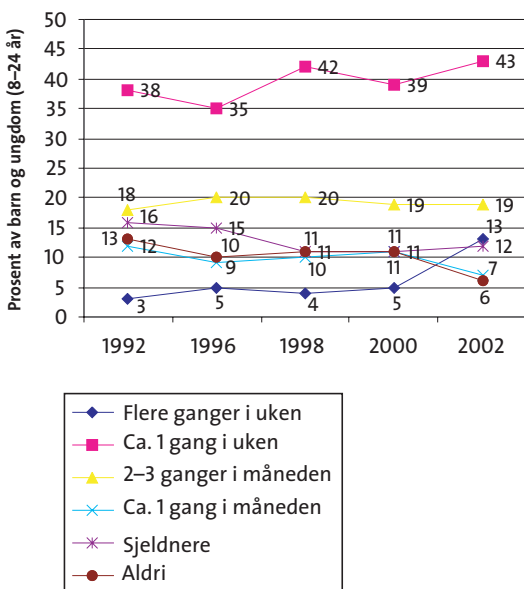
⁵ Spørsmålet som ble stilt, lød: «Trener og/eller konkurrerer du i et idrettslag?»

⁶ Spørsmålet ble stilt til dem som oppgav at de konkurrerer/trener i dag, og dem som gjorde det før. Disse utgjorde 74 % av alle 8–24-åringene i 1992, 76 % i 1996, 68 % i 1998 og 68 % i 2000.

Neste figur sier noe om hvor ofte det (utenom vanlig trening) er (var) kamper eller konkurranser for barn og ungdom, og hvordan utviklingen har vært på dette området de siste ti årene.⁷

Det vanligste er å ha kamper eller konkurranser utenom vanlig treningstid omtrent én gang i uken. Størst økning har det vært for barn og ungdom som konkurrerer flere ganger i uken. Økningen har gått fra 3 til 13 prosent de siste ti årene. Den største økningen kom i perioden 2000–2002.

Figur 13 Hvor ofte personer i aldersgruppen 8–24 år drev konkurranseaktivitet utenom vanlig treningstid i perioden 1992–2002. Prosent. N = 1200

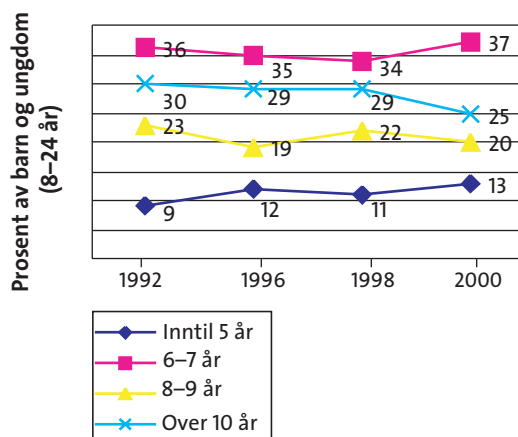

(Kilde: MMI 2002b)

⁷ Spørsmålet ble stilt til dem som oppgav at de trener/konkurrerer i dag, og til dem som gjorde det før. Disse utgjorde til sammen 74 % av alle 8–24 åringer i 1992, 76 % i 1996, 68 % i 1998, 68 % i 2000 og 68 % i 2002.

Det har vært en økende tendens til at barn begynner å trene og konkurrere i idrettslag før de fyller 8 år. Færre begynner å trene og konkurrere etter fylte 10 år.

Figur 14 Hvor gamle barn/unge er når de begynner å trene i idrettslag i perioden 1992–2000. Prosent. N = 1200

(Kilde: MMI 2002b)

OPPSUMMERING

- Den totale andelen personer i alderen 8–24 år som trener og konkurrerer i idrettslag, er redusert de siste ti årene.
- De fleste i aldersgruppen 8–24 år som trener og/eller konkurrerer i idrettslag, trener 2–4 ganger i uken og konkurrerer omtrent én gang i uken.
- Det har vært en økning i andelen barn som begynner å trene i idrettslag før fylte 8 år.

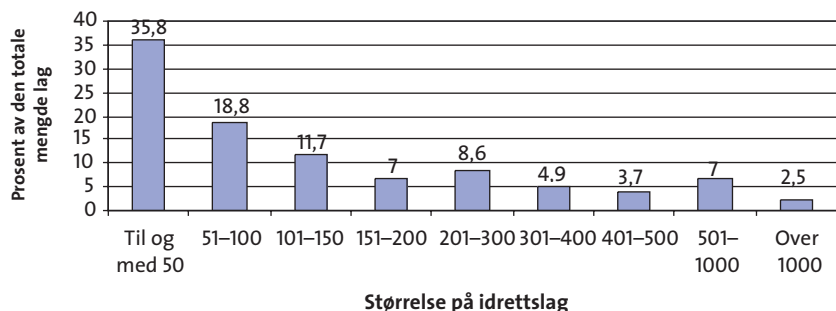

3.3 Idrettslag

Idrettslagenes størrelse

Over 35 prosent av idrettslagene har under 50 medlemmer. Over halvparten har 100 medlemmer eller færre, mens bare 2,5 prosent har over 1000 medlemmer.

Figur 15 Andel norske idrettslag fordelt etter størrelse, 1999. N = 294. Prosent

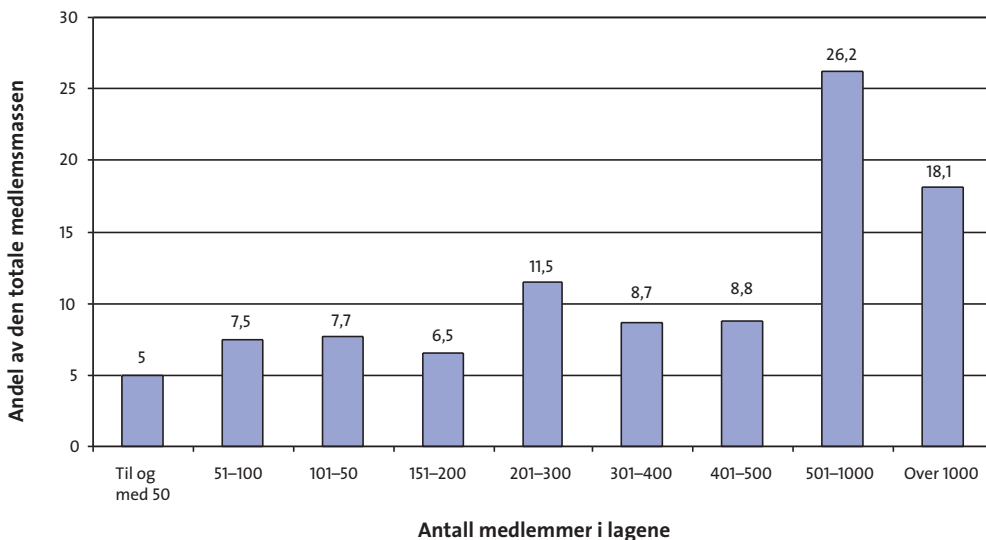

(Kilde: Enjolras og Seippel 2001)

Medlemsmassen i norske idrettslag er for en stor del knyttet til de store idrettslagene. Lag som har over 501 medlemmer (9,5 prosent av alle idrettslag), har til sammen 44,3 prosent av den totale medlemsmassen.

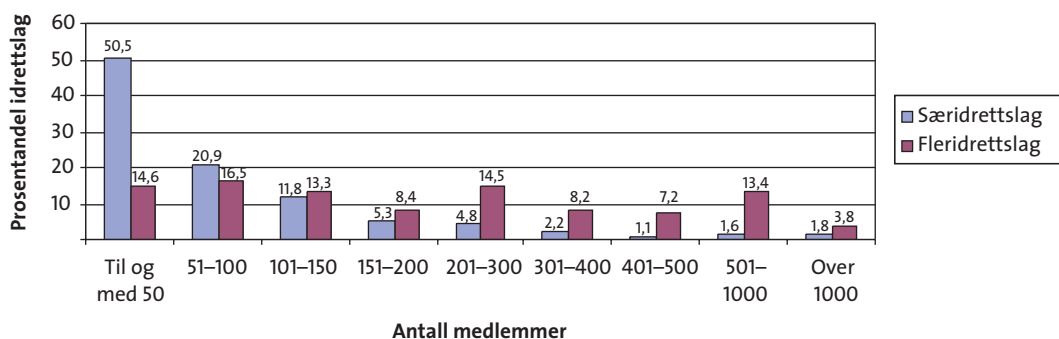
51 prosent av de norske idrettslagene er sær-idrettslag, og 49 prosent er fleridrettslag. Rundt halvparten av sær-idrettslagene har opptil 50 medlemmer, mens de fleste fler-idrettslagene har 51 til 100 medlemmer.

Figur 16 Prosentvis fordeling av medlemmer på idrettslag av ulik størrelse, 1999. N = 294

(Kilde: Enjolras og Seippel 2001)

Figur 17 Antall medlemmer i sær- og fleridrettslag, 1999. N = 294. Prosent

(Kilde: Enjolras og Seippel 2001)

Norske idrettslag har i gjennomsnitt 2,6 grupper.⁸ Den klart største andelen har én gruppe, og svært få idrettslag har flere enn fem grupper (Enjolras og Seippel 2001).

Fotball står i en særstilling i den organiserte idretten når det gjelder antall idrettslag den er representert i. 34 prosent av idrettslagene har fotball på programmet. De to nest mest utbredte idrettene er ski og mosjon/trim. Begge er representert med grupper i 18 prosent av idrettslagene.

3.4 Treningscentre

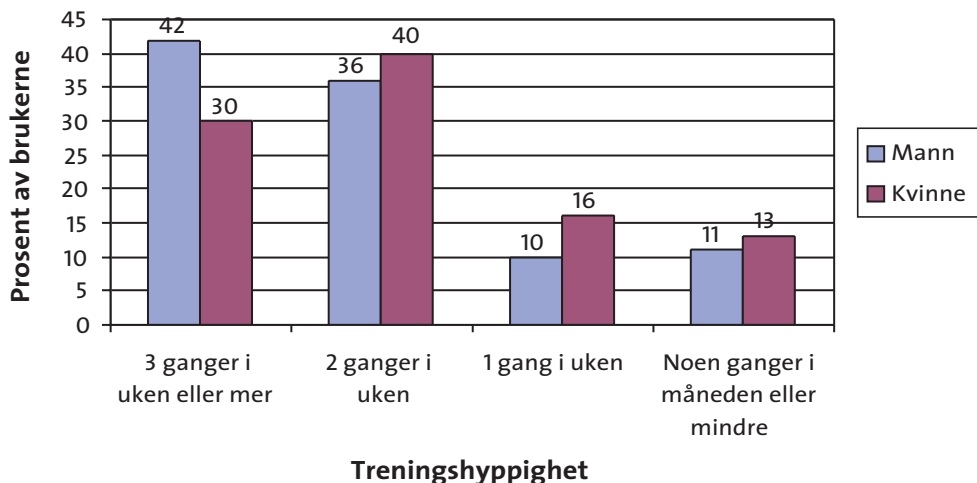
Treningscentre har på kort tid etablert seg som et populært treningsalternativ for mange av de fysisk aktive, særlig blant personer i alderen 18 til 30 år. Den største økningen i antall medlemmer og sentre fant sted på 1990-tallet. Norges Treningscenterforbund oppgir at de kommersielle treningscentrene i dag har rundt 300 000 medlemmer.

Friskis & Svettis (F&S) er en krets av Norges mosjons- og bedriftsidrettsforbund og tilbyr aktiviteter som i stor grad er lik aktivitetene på de private treningsentrene (spinning, aerobic etc.). Aktivitetene organiseres gjennom frivillig innsats. 15 prosent av utvalget i undersøkelsen det vises til i dette kapittelet, er medlemmer i F&S.

De fleste som er brukere av et treningscenter, trener mellom to og tre ganger i uken. De fleste menn trener tre ganger i uken eller mer. De fleste kvinner trener to ganger i uken.

⁸ En gruppe er som regel det samme som en idrettsgren. Idrettslagene driver imidlertid også med aktiviteter som ikke sammenfaller med den tradisjonelle inndelingen av idrettsgrener.

Figur 18 Treningshyppighet blant menn og kvinner over 18 år på treningsentre, 2001. N = 1573. Prosent

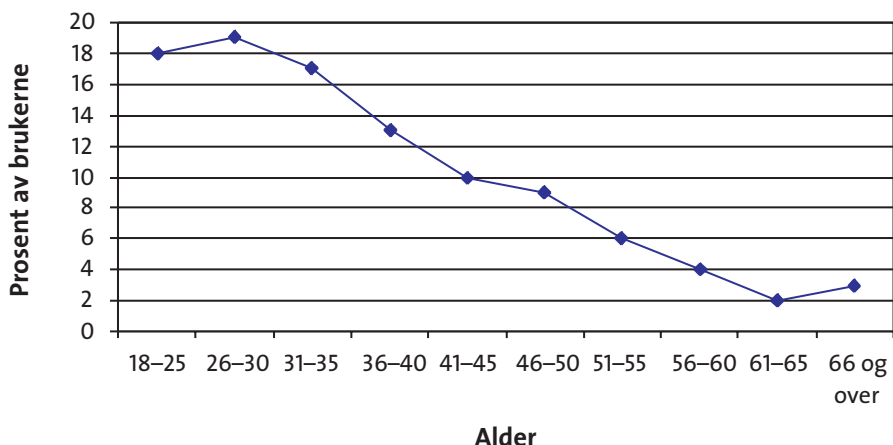
(Kilde: Bakken Ulseth 2003)

Den største gruppen brukere av treningsentre er i alderen 26 til 30 år. Oppslutningen om treningsentrene synker ved økende alder etter fylte 30 år.

Av dem som har trent i idrettslag tidligere, og som nå trener på treningsentre, opp-

gir de fleste at de har sluttet i idrettslaget på grunn av andre fritidsinteresser eller flytting. Få har oppgitt forpliktelse til å delta i dugnader som årsak til at de skiftet treningsarena. Dette kommer frem i tabell 9.

Figur 19 Aldersfordeling blant brukerne av treningsentre, 2001. N = 1573. Prosent

(Kilde: Bakken Ulseth 2003)

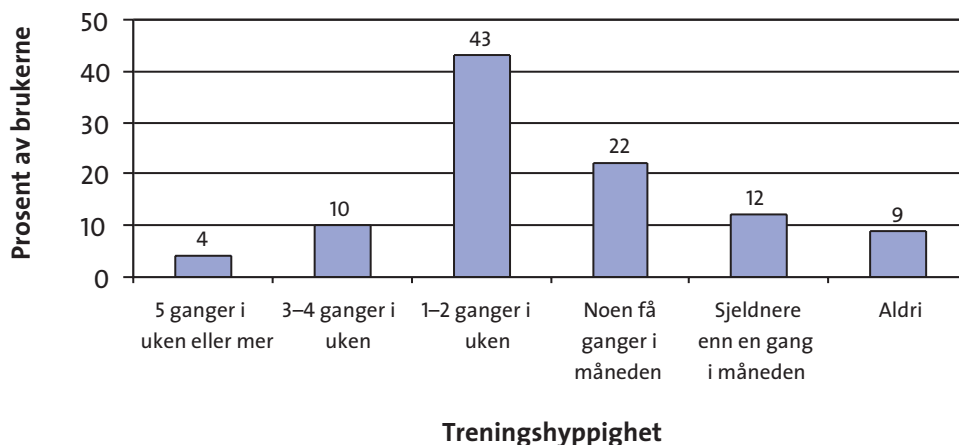
Tabell 9 Årsaker til at brukerne av treningssentre over 18 år sluttet i idrettslag, 2001. N = 845. Prosent

Årsaker	Prosent
Fikk andre fritidsinteresser	39
Flyttet til nytt bosted	36
Vanskelig å kombinere med utdanning/arbeid	26
Tok for mye tid	24
Syntes det ble for kjedelig / gikk lei	22
Ble for mye alvor/prestasjonsjag	17
Stiftet familie / fikk barn	14
Ble for gammel	11
Idrettsskade	11
Idrettslaget hadde ikke noe tilbud for folk på mitt ambisjonsnivå	4
Bare enere ble fulgt opp	3
Nådde ikke opp i min idrett / kom ikke på laget	3
Hadde nådd mine mål	3
Det førte til forpliktelse om å delta på dugnader	2
Annet	4

(Kilde: Bakken Ulseth 2003)

Figur 20 Treningshyppighet blant brukerne av treningssentre utenfor treningssentrene, 2001. N = 1573. Prosent

(Kilde: Bakken Ulseth 2003)

Figur 20 viser at over halvparten av brukerne av treningssentrene er fysisk aktive mer enn én gang i uken i tillegg til treningen på sentrene.

Tabellen under viser at de som trener på treningssentrene, bruker nærmiljøet som den viktigste arenaen for sin øvrige trening. Menn foretrekker i større grad enn kvinner å trene i idrettslag som et alternativ til treningssenteret.

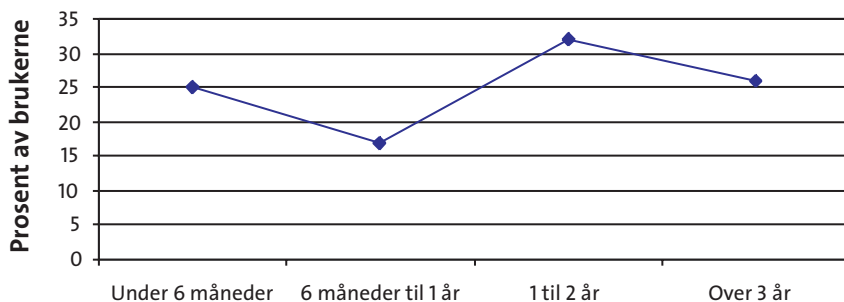
Tabell 10 Alternative treningsarenaer blant brukerne av treningssentre over 18 år, 2001. N = 1573. Prosent

	Totalt	Kvinner	Menn
I nærmiljøet	64	66	60
Annet (friluftsliv, dans etc.)	15	16	13
Hjemme	9	10	8
Idrettslag	8	6	13
Annet treningssenter	6	6	6
Arbeid	5	4	7
Skole/studier	4	4	4

(Kilde: Bakken Ulseth 2003)

Av figuren under går det frem at medlemskap på ett til to år er det vanligste.

Figur 21 Varighet av medlemskap i treningssenter, 2001. N = 1573. Prosent

Varighet av medlemskap i treningssenter

(Kilde: Bakken Ulseth 2003)

OPPSUMMERING

- De fleste norske idrettslag er små, men størstedelen av medlemsmassen er knyttet til de store idrettslagene.
- Norske idrettslag har i gjennomsnitt 2,6 grupper, men den klart største andelen har én gruppe, og svært få har flere enn fem grupper.
- Den største brukergruppen på treningssentrene er mellom 26 og 30 år.

3.5 Aktivitetstall fra Idrettsregistreringen 2003

Det er viktig for NIF og offentlige myndigheter å ha en korrekt oversikt over antall aktive i organisasjonen. Denne innsikten er nødvendig blant annet for å kunne viderefordre spilllemidler og for å kunne vurdere den organiserte idrettens status og fremtidige strategi.

Idrettsregistreringen er dataverktøyet som benyttes til å registrere antall medlemskap og aktive i NIF. Registreringen av aktive blir gjennomført av personer i idrettslagene eller i sær-idrettsgruppene.

Med *aktive* menes her *medlemmer* i følgende kategorier:

- *Konkurransetøvere*: aktive utøvere som har deltatt i terminfestede konkurranser, aktive utøvere i idrettsgrener hvor man trener frem mot særforbundets offisielle ferdighetsprøver eller graderinger, og aktive barn under 12 år som deltar i gruppens aktiviteter
- *Mosjonister*: alle over 13 år som driver fysisk aktivitet i sær-idrettsgruppens regi regelmessig over en periode. Aktivitetene skal ikke føre til konkurransedeltakelse eller særforbunds offisielle ferdighetsprøver eller graderinger
- *Ledere og andre*: alle som er registrert i sær-idrettsgruppen med en oppgave⁹

Registreringen av antall aktive i Norges funksjonshemmedes Idrettsforbund har vært mangelfull i 2002. Tallene for dette forbundet er derfor ikke inkludert i oversiktene.

Aktivitetstall totalt

Norges Fotballforbund har det største antallet aktive i norsk idrett, med nesten tre ganger så mange aktive som neste særforbund på listen, som er Norges mosjons- og bedrifts-idrettsforbund. Tabellen under viser at de

fem største særforbundene til sammen har 56 prosent av alle aktive i norsk idrett.

Tabell 11 De fem største særforbundene etter antall aktive og i prosent av alle aktive, 2002

	Prosent	Antall aktive
Fotball	24,0	351 218
Mosjon og bedrift	9,5	139 507
Ski	8,3	121 070
Golf	7,5	109 382
Håndball	6,5	95 058

(Kilde: NIF 2003a)

Aktivitetstall kvinner

Målt i antall aktive er fotball, håndball, gymnastikk og turn og ski de største kvinneidrettene i Norge.

Tabell 12 Særforbundene med flest aktive kvinner, prosent kvinner i disse særforbundene, prosent av alle aktive kvinner og prosent av alle aktive i 2002

	Antall kvinner	% kvinner i særforbundet	% av alle kvinner i norsk idrett	% av alle aktive i norsk idrett
Fotball	85 680	24,4	16,0	5,8
Håndball	64 637	68,0	12,1	4,4
Gymnastikk og turn	56 130	77,7	10,5	3,8
Ski	45 896	37,9	8,6	3,1
Mosjon og bedrift	39 220	28,1	7,3	2,7
<i>Samlet</i>	<i>282 074</i>		<i>54,5</i>	<i>19,8</i>

(Kilde: NIF 2003a)

Norges Rytterforbund har den største relative andelen aktive kvinner blant sine medlemmer. Dette går frem av den følgende tabellen.

⁹ Med «oppgave» forstås det at man har påtatt seg ansvar på et eller annet nivå for å lede, trene, koordinere, arrangere eller legge praktisk til rette for gruppens aktiviteter, administrasjon eller anlegg, men ikke oppgaver som følge av barns deltakelse i gruppen aktiviteter.

Tabell 13 Særforbund med størst relativ andel aktive kvinner blant sine medlemmer i 2002.

Prosent

Særforbund	Prosent
Rytter	84,2
Gymnastikk og turn	77,7
Dans	76,4
Håndball	68,0
Volleyball	50,5

(Kilde: NIF 2003a)

Aktivitetstall menn

Norges Fotballforbund har flest aktive menn, fulgt av Norges mosjons- og bedriftsidrettsforbund, Norges Golfbundet og Norges Ski- og Idrettsforbund.

Tabell 14 Særforbund med flest aktive menn, prosent menn i disse særforbundene, prosent av alle aktive menn og prosent av alle aktive, 2002

	Antall menn	% menn i særforbundet	% av alle menn i norsk idrett	% av alle aktive i norsk idrett
Fotball	265 538	75,6	28,6	18,1
Bedrift og mosjon	100 287	71,9	10,8	6,8
Golf	79 651	72,8	8,6	5,4
Ski	75 174	62,1	8,1	5,1
Friidrett	30 056	57,9	3,2	2,1
<i>Samlet</i>	<i>550 706</i>		<i>59,3</i>	<i>37,5</i>

(Kilde: NIF 2003a)

Norges Ishockeyforbund har den største relative andelen av aktive menn blant sine medlemmer. Dette går frem av tabellen under.

Tabell 15 Særforbund med størst relativ andel aktive menn blant sine medlemmer 2002.

Prosent

Særforbund	Prosent
Ishockey	92,1
Skytter	91,8
Luftsport	90,6
Motor	88,2
Casting	88,1

(Kilde: NIF 2003a)

Aktivitetstall barn og ungdom

Norges Fotballforbund toppe statistikken over særforbund med flest aktive i alderskategorien 6–12 år.

Som tabellen under viser, har Fotball-, Ski-, Håndball-, Gymnastikk og turn- og Svømme- og Idrettsforbundet i overkant av 70 prosent av alle aktive i denne alderskategorien.

Tabell 16 Særforbund med flest aktive medlemmer på 6–12 år, prosent som er 6–12 år i disse særforbundene, prosent av alle aktive i aldersgruppen 6–12 år og av alle aktive, 2002

	Antall 6–12 år	% 6–12 år i særforbundet	% av alle 6–12 år i norsk idrett	% av alle aktive i norsk idrett
Fotball	138 773	39,5	37,5	10,3
Ski	43 634	36,0	11,8	3,2
Håndball	38 358	40,4	10,4	2,8
Gymnastikk og turn	26 360	36,5	7,1	2,0
Svømme	20 752	53,8	5,6	1,5
<i>Samlet</i>	<i>267 877</i>		<i>72,4</i>	<i>19,8</i>

(Kilde: NIF 2003a)

I alderskategorien 13–19 år er det fortsatt fotball som er størst, fulgt av håndball, ski, golf og ridning. Disse fem særforbundene har 59 prosent av alle aktive i alderen 13–19 år.

Tabell 17 Særforbund med flest aktive medlemmer i alderen 13–19 år, prosent som er 13–19 år i disse særforbundene, prosent av alle aktive i aldersgruppen 13–19 år og av alle aktive, 2002

	Antall 13–19 år	% 13–19 år i særforbund	% av alle 13–19 år i norsk idrett	% av alle aktive i norsk idrett
Fotball	96 031	27,3	34,6	7,1
Håndball	30 091	31,7	10,8	2,2
Ski	17 566	14,5	6,3	1,3
Golf	11 180	10,2	4,0	0,8
Rytter	9 313	33,6	3,4	0,7
<i>Samlet</i>	<i>164 181</i>		<i>59,1</i>	<i>12,1</i>

(Kilde: NIF 2003a)

3.6 Medlemstall fra Idrettsregistreringen 2003

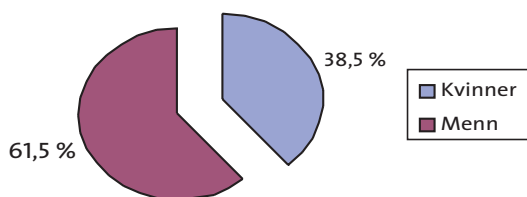
I Idrettsregistreringen defineres *medlem* som en person som er registrert i klubbens medlemsregister og har oppfylt sine forpliktelser overfor klubber (f.eks. betalt medlemsavgift og lisens). Hver person telles kun én gang i idrettslaget, uansett hvor mange aktiviteter vedkommende deltar i.

Medlemstallene inkluderer også medlemskap i bedriftsidrettskretsene. Friskis & Sveltis er registrert som egen idrettskrets.

Kjønns- og aldersfordeling

I 2002 var det registrert totalt 1,85 millioner medlemskap i NIF, hvorav 61,5 prosent var menn og 38,5 prosent var kvinner.

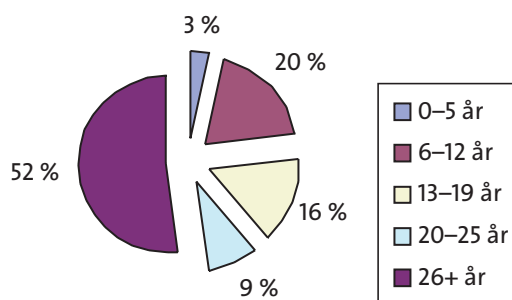
Figur 22 Kjønnfordeling på medlemskap i NIF, 2002. Prosent

(Kilde: NIF 2003a)

Det er flest medlemskap registrert blant personer over 26 år (52 %). 20 prosent av alle medlemskap finnes blant personer i aldersgruppen 6–12 år.

Figur 23 Aldersfordeling blant medlemmer i norske idrettslag, 2002. Prosent

(Kilde: NIF 2003a)

Medlemstall i idrettskretsene

Det er registrert flest medlemskap i Oslo idrettskrets, mens Nordland har lavest gjennomsnittlig antall medlemskap per innbygger. Gjennomsnittet i idrettskretsene er 0,39 medlemskap per innbygger.

Tabell 18 Antall medlemskap og antall medlem-
skap per innbygger i idrettskretsene. 2002.

Idrettskrets	Antall medlemskap	Medlemskap per innbygger
Akershus	218 959	0,45
Aust-Agder	38 304	0,37
Buskerud	96 519	0,40
Finnmark	25 806	0,35
Hedmark	73 268	0,39
Hordaland	169 382	0,38
Møre og Romsdal	95 972	0,39
Nordland	64 399	0,27
Nord-Trøndelag	61 009	0,48
Oppland	79 979	0,44
Oslo	255 605	0,49
Rogaland	137 200	0,36
Sogn og Fjordane	48 879	0,46
Sør-Trøndelag	127 943	0,48
Telemark	61 195	0,37
Troms	50 435	0,33
Vest-Agder	61 083	0,38
Vestfold	72 055	0,33
Østfold	96 240	0,38
Friskis & Svettis Norge	15 118	
Total	1 849 350	0,39

(Kilde: NIF 2003a og SSB 2003)

OPPSUMMERING

- Norges Fotballforbund er det største særforbundet målt i antall aktive.
- Norges Rytterforbund og Norges Ishockeyforbund er de særforbundene som har størst relativ andel av henholdsvis kvinnelige og mannlige aktive blant sine medlemmer.
- Fotball, ski og håndball er de mest populære idrettene blant barn og ungdom, målt i antall aktive.
- I 2002 var det registrert totalt 1,85 millioner medlemskap i NIF, hvorav 61 prosent var menn og 39 prosent kvinner. Gjennomsnittet i idrettskretsene er 0,39 medlemskap per innbygger.

4 Anlegg og områder for idrett og fysisk aktivitet

Ifølge Kultur- og kirkedepartementets register for idrettsanlegg og spillemiddelsøknader (KRIS, se vedlegg 7.2) er det etablert i overkant av 50 000 anleggsenheter i Norge. Anleggsmassen spenner over et vidt spekter av anleggs kategorier¹⁰ og anleggstyper.¹¹ De fleste idrettsanlegg er finansiert ved hjelp av spillemidler.

I det følgende gis en kort redegjørelse for overordnede statlige mål og virkemidler når det gjelder anlegg og områder for idrett og fysisk aktivitet. I tillegg fokuseres det på anleggsdekning, bruk av anlegg og leiepriser knyttet til enkelte anleggstyper.

4.1 Statlige mål og virkemidler

Overordnede mål

Den statlige idrettspolitikken skal bidra til at befolkningen har et bredt spekter av lokalt forankrede aktivitetstilbud, både i regi av den frivillige, medlemsbaserte idretten og gjennom mulighet til å drive egenorganisert aktivitet (St. meld. nr. 14, 1999–2000).

Den samlede anleggsmassen skal gi flest mulig anledning til å drive idrett og fysisk aktivitet og den skal tilpasses aktivitetsprofi-

len i befolkningen. Anlegg som stimulerer og tilfredsstillende barns behov for fysisk aktivitet i organiserte og egenorganiserte former i lokalmiljøene, skal prioriteres. Når det gjelder ungdom, tas det sikte på å utvikle anlegg som tilfredsstillende ungdommens behov for utfordringer og variasjon. Ungdom må gis mulighet til å medvirke ved utformingen av anlegg. Anleggene bør fungere som gode sosiale møteplasser i lokalsamfunnene.

Sentrale virkemidler

Kommuner, fylkeskommuner, idrettslag, andelslag eller andre sammenslutninger kan søke om spillemidler til anleggsformål.

Statlig støtte til anleggsformål kanaliseres via fylkeskommuner og kommuner. Med hjemmel i kgl. res av 3. april 1987 om fordeling av overskuddet i Norsk Tipping AS til idrettsformål, bemyndiget Kultur- og vitenskapsdepartementet (nå Kultur- og kirkedepartementet) fylkeskommunene til å foreta detaljfordelingen av spillemidler for utbygging og rehabilitering av anlegg for idrett og fysisk aktivitet.

Søknadene fremmes gjennom kommunen hvor anlegget er planlagt. Fylkeskommunene setter opp en oversikt over innkomne søknader, som oversendes til Kultur- og kirkedepartementet. Departementet fastsetter ut fra dette rammene til fylkeskommunene, som avgjør detaljfordelingen av midlene til kommunene og de enkelte anlegg.

Gjennom rammefordeling av spillemidler til fylkeskommunene søker staten å bidra til at flest mulig har tilgang til idrettsanlegg uavhengig av bosted. Hvilke anleggstyper

¹⁰ Eksempler på anleggs kategorier: fotballanlegg, ski-anlegg osv. En anleggs kategori (f. eks. fotballanlegg) inneholder altså flere anleggstyper (gressbane, grusbane, kunstgress m.m.).

¹¹ Med anleggstype menes en inndeling av definerte enkeltanlegg som under sin anleggs kategori er karakterisert ved størrelse og/eller bruksegenskaper som sier noe om kapasitet, egenskaper og/eller spesifikke aktiviteter som kan drives i anlegget. Eksempler på anleggstyper: kunstgressbane, grusbane, gressbane, hoppbakke osv.

som bygges vil i første rekke være et resultat av kommunale og fylkeskommunale behov og prioriteringer.

Spillemidlene fordeles etter tre ulike søknadsgrupper: *ordinære anlegg*,¹² *rehabilitering* og *nærmiljøanlegg*.

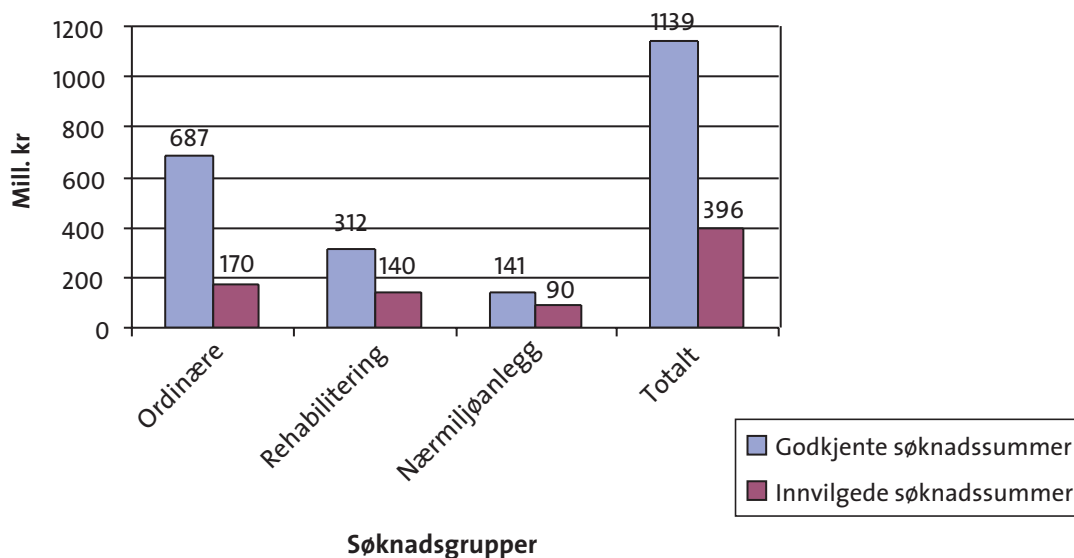
Fordeling av spillemidler til anleggsformål i 2002

Figur 24 viser at en mindre andel av total søk-

nadssum om spillemidler til anleggsformål innvilges. Andelen søknader som innvilges i forhold til hvor mange søknader som fremmes, er minst for søknadsgruppen *ordinære anlegg*.

Situasjonen er bedre for søknadsgruppene *rehabilitering* og *nærmiljøanlegg*. Disse søknadsgruppene har vært prioritert, og det har vært gitt en prosentvis lik innvilgelse i alle fylker.

Figur 24 Godkjente søknadssummer¹³ og innvilgede søknadssummer for ulike søknadsgrupper i mill. kr, 2002 (nominelle tall)

(Kilde: KRISS 2002)

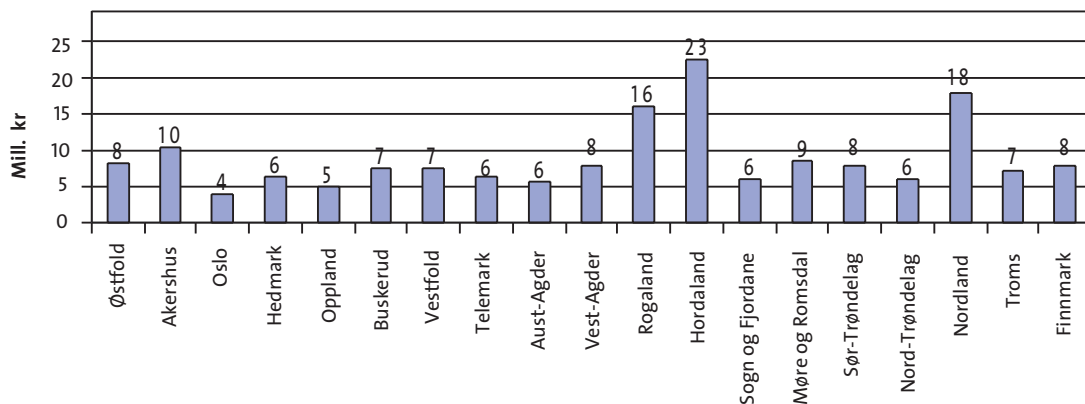
Den fylkesvise fordelingen viser at det for 2002 var Rogaland, Hordaland og Nordland som mottok mest spillemidler ved tildelingen av midler til ordinære anlegg (figur 25).

De nevnte fylkeskommunene mottok i 2002 også størstedelen av de midlene som var avsatt til rehabilitering (figur 26).

¹² Ordinære anlegg er det samme som nyanlegg.

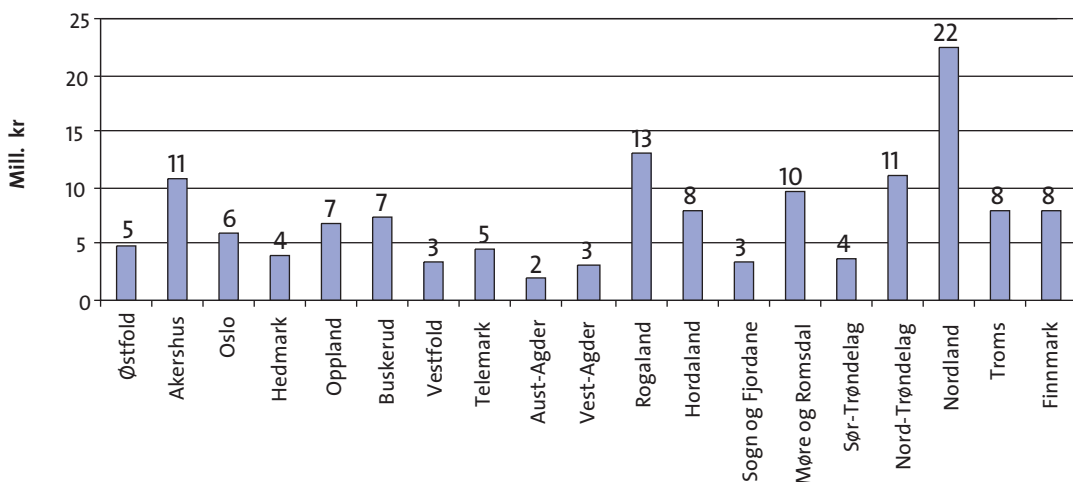
¹³ Tallet er for antall *godkjente* søknader.

Figur 25 Fylkesvis fordeling av spillemidler til ordinære anlegg i mill. kr, 2002 (nominelle tall)

(Kilde: KRISS 2002)

Figur 26 Fylkesvis fordeling av spillemidler til rehabilitering i mill. kr, 2002 (nominelle tall)

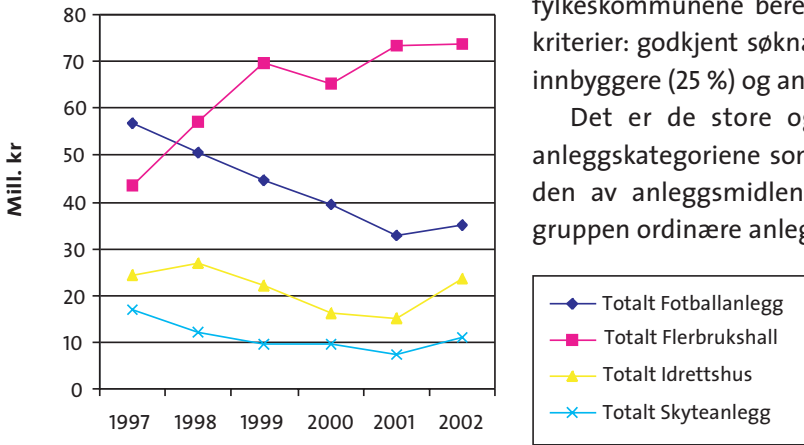
(Kilde: KRISS 2002)

4.2 Utviklingstrekk i fordelingen av spillemidler til ordinære anlegg, rehabilitering og nærmiljøanlegg

I henhold til *Forskrifter og bestemmelser om tilskudd av spillemidler til anlegg for idrett og fysisk aktivitet* (KKD 2002) er det i dag nær-

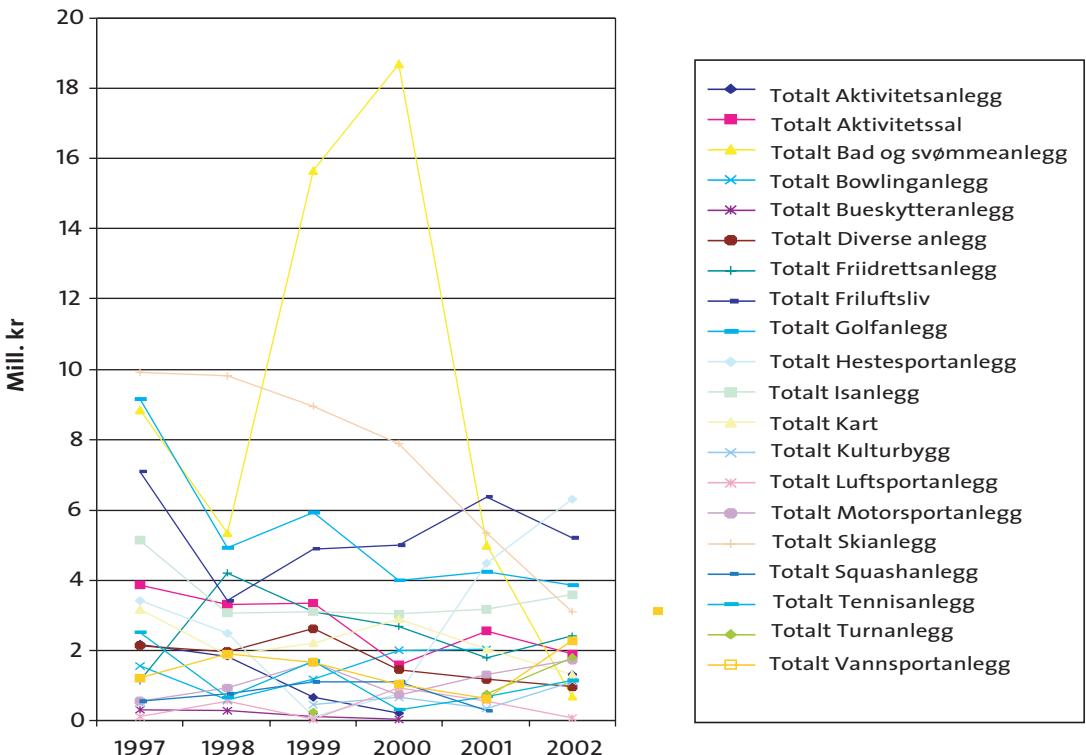
mere 100 stønadsberettigede anleggstyper. Hovedtyngden av spillemidlene går imidlertid til et begrenset antall anleggstyper. Dette bør ses i sammenheng med at det er gjennom lokale søknadsprosesser anleggsbehovene kommer til uttrykk.

Figur 27 Spillemidler til ordinære anlegg fordelt på fire anleggs-kategorier, 1997–2002. I mill. kr (nominelle tall)

(Kilde: KRIS 2002)

Figur 28 Spillemidler til ordinære anlegg fordelt på noen anleggs-kategorier, 1997–2002. I mill. kr (nominelle tall)

(Kilde: KRIS 2002)

Søknadsgruppen ordinære anlegg

Spillemidlene til ordinære anlegg fordeles i rammer til fylkeskommunene. Rammene til fylkeskommunene beregnes ut fra følgende kriterier: godkjent søknadssum (50 %), antall innbyggere (25 %) og anleggsfordeling (25 %).

Det er de store og kostnadskrevede anleggs-kategoriene som mottar hovedtyngden av anleggs-midlene innenfor søknads-gruppen ordinære anlegg (figur 27).

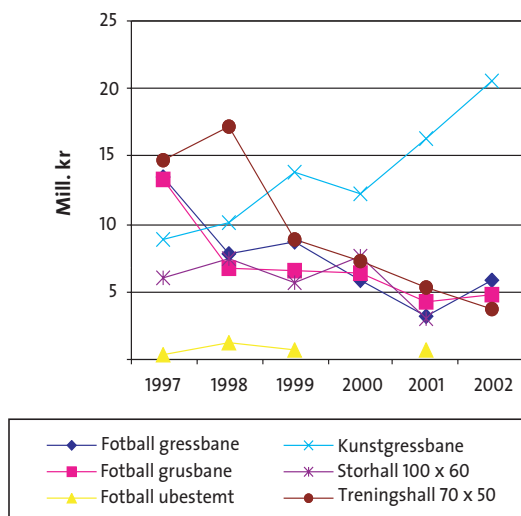
Figur 28 viser at en rekke andre anleggs-kategorier også har mottatt spillemidler i perioden 1997–2002.

I 2002 ble det bevilget i overkant av 70 millioner kroner til bygging av flerbrukshaller. Dette utgjør nærmere 40 prosent av de samlede anleggsmidlene som ble stilt til disposisjon innenfor søknadsgruppen ordinære anlegg. Flerbrukshallene er kostnadskrevende anlegg, men de gir mulighet for et bredt spekter av aktiviteter for en rekke idretter. Brukerundersøkelser viser dessuten at dette er en anleggstype som er viktig for barn og ungdom.

Flere av de nevnte anleggskategoriene rommer imidlertid en rekke anleggstyper.

Nedenfor presenteres derfor enkelte detaljerte oversikter over fordeling av spillemidler innen noen utvalgte anleggs kategorier. Dette for å skape et enda tydeligere bilde av hvilke anlegg som er bygd ved hjelp av statlige midler.

Figur 29 Spillemidler til fotballanlegg (søknadsgruppen ordinære anlegg), 1997–2002. I mill. kr (nominelle tall)

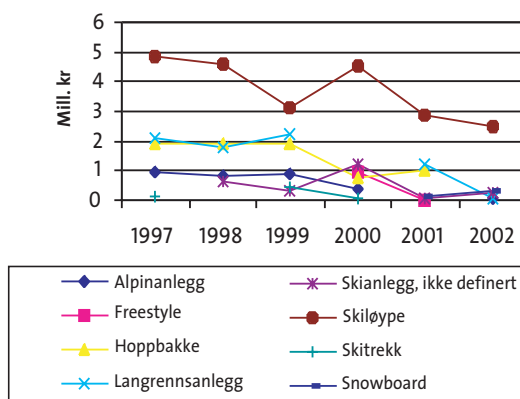

(Kilde: KRIS 2002)

På grunnlag av figur 29 kan det konkluderes med at kunstgressbanene utløser hovedtyngden av spillemidlene som brukes på fotballanlegg. Når det gjelder bygging av andre typer fotballanlegg, utløser disse en beskjeden andel spillemidler.

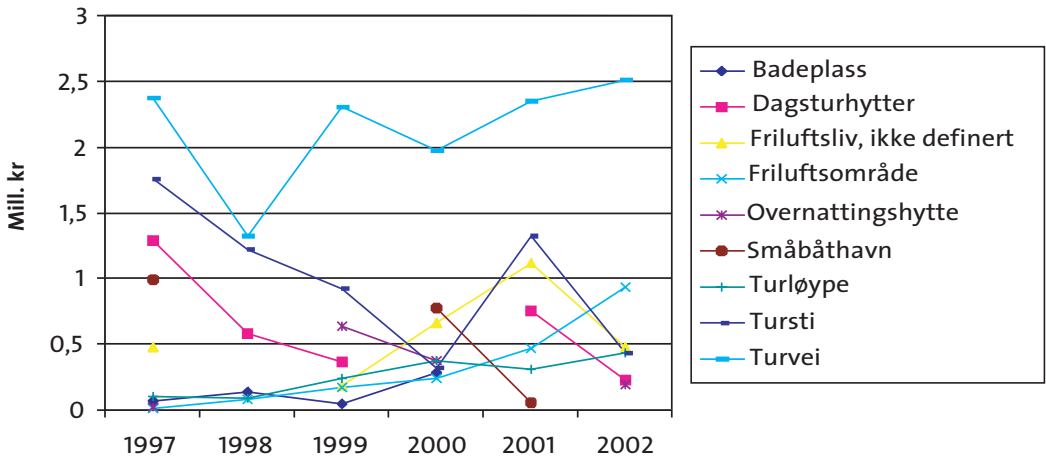
I perioden 1997–2002 er det i begrenset grad avsatt spillemidler til skianlegg.

Figur 30 Spillemidler til skianlegg (søknadsgruppen ordinære anlegg), 1997–2002. I mill. kr (nominelle tall)

(Kilde: KRIS 2002)

Figur 31 Spillemidler til friluftsanlegg (søknadsgruppen ordinære anlegg), 1997–2002. I mill. kr (nominelle tall)

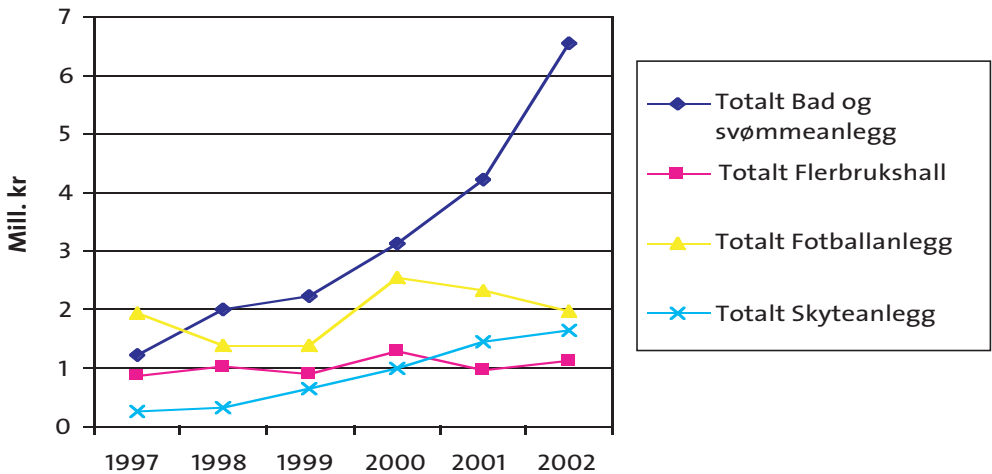

(Kilde: KRIS 2002)

Søknadsgruppen rehabilitering

Når det gjelder midler til rehabilitering, er det også her noen få anleggs-kategorier som mottar hovedtyngden av anleggsmidlene. De fire «tyngste» er tatt med i figuren nedenfor.

Figur 32 Spillemidler til rehabilitering for utvalgte anleggs-kategorier, 1997–2002. I mill. kr (nominelle tall)

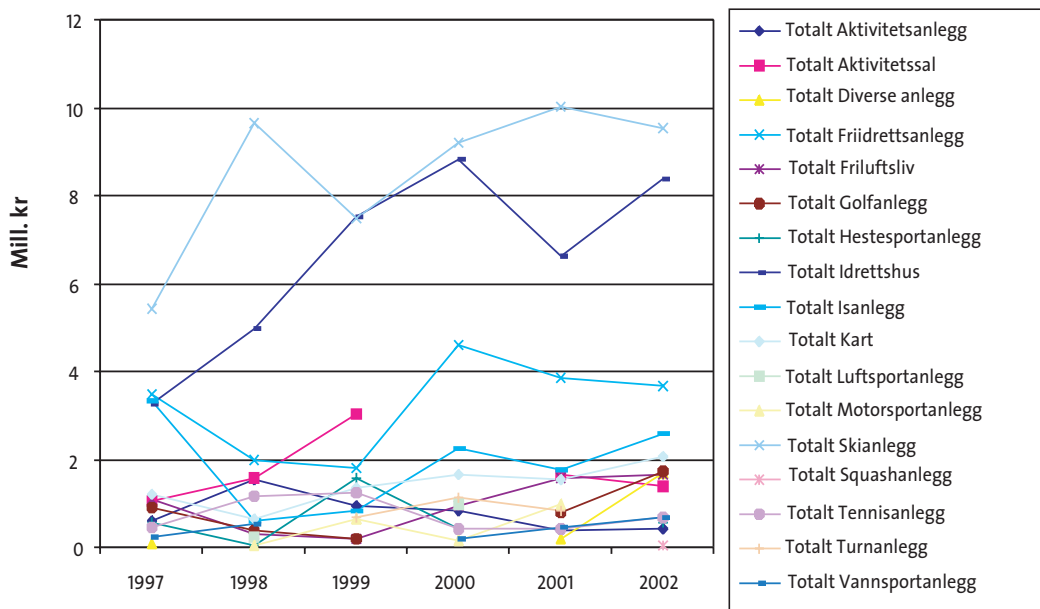

(Kilde: KRIS 2002)

I tillegg er det gitt tilskudd til rehabilitering til et stort antall anleggskategorier.

Figur 33 Spillemidler til rehabilitering fordelt på anleggskategorier, 1997–2002.
I mill. kr (nominelle tall)

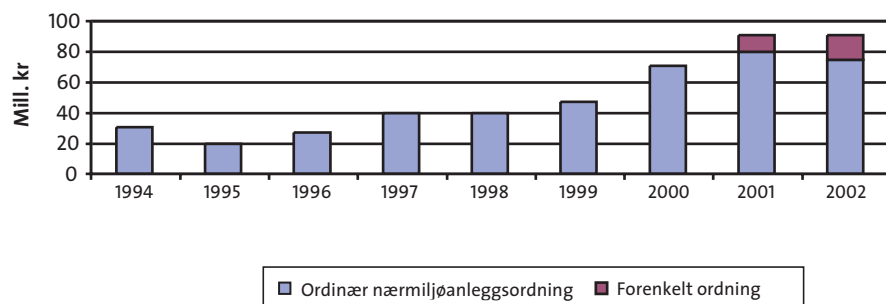
(Kilde: KRISS 2002)

Søknadsgruppen nærmiljøanlegg

Figuren nedenfor viser fordeling av spillemidler til nærmiljøanlegg i perioden 1994–2002.

I denne perioden er det bevilget vel 457 millioner kroner til denne søknadsgruppen, inkludert ordinær og forenklet ordning.¹⁴

Figur 34 Spillemidler til nærmiljøanlegg i perioden 1994–2002 i mill. kr (nominelle tall)

(Kilde: KRISS 2002)

¹⁴ Forenklet ordning er knyttet til mindre kostnadskravende nærmiljøanlegg. Ordningen trådte i kraft fra og med 2001.

OPPSUMMERING

- I perioden 1997–2002 ble størstedelen av spillemidlene avsatt til flerbruks-haller, fotballanlegg, idrettshus, skyte-anlegg og bad og svømmeanlegg.
- Oversikter viser at utbygging av kunstgressbaner er i sterk vekst.
- I perioden 1994–2002 er det bevilget vel 457 millioner kroner til nærmiljø-anlegg.

4.3 Anleggsdekning

Begrepet *anleggsdekning* rommer flere dimensjoner. I St.meld. nr. 14 (1999–2000) *Idrettslivet i endring* pekes det på at *antall innbyggere per anlegg* gir en indikasjon på befolkningens tilgang til anlegg i ulike deler av landet. En vurdering av anleggsdekning bør også ta hensyn til befolkningens avstand til idrettsanleggene.

Dagens kommunestruktur, befolkningsstruktur og aktivitetsprofil gjør det ikke

naturlig å etterstrebe én norm for anleggsdekning i kommunene. Til grunn for dette ligger en erkjennelse av at det aldri vil kunne være lik anleggsdekning for sentrale anleggstyper i store og små kommuner.

Antall innbyggere per anlegg for fotballanlegg og flerbrukshaller

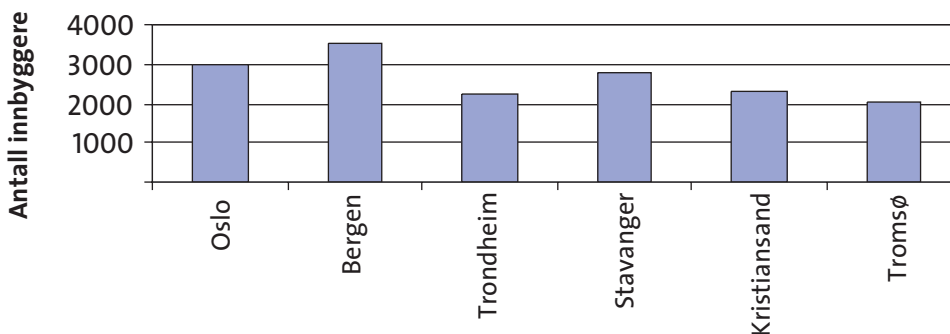
Ulikheter i antall innbyggere per anlegg illustreres i det følgende ved hjelp av data for fotballanlegg og flerbrukshaller.

Kategorien fotballanlegg rommer en rekke anleggstyper: kunstgressbaner, gressbaner, grusbaner samt både sjuer- og elleverbaner. Kunstgressbaner og grusbaner gir mer brukstid enn tilfellet er for gressbaner. Dette må også tas i betraktning når man vurderer god eller dårlig anleggsdekning for denne anleggstypen.

Flerbrukshaller er en anleggstype som mange særvidretter bruker, og som i dag er etablert i de fleste kommuner.

Figuren nedenfor viser antall innbyggere per fotballanlegg i de største byene i 2002.

Figur 35 Antall innbyggere per fotballanlegg i de største byene, 2002

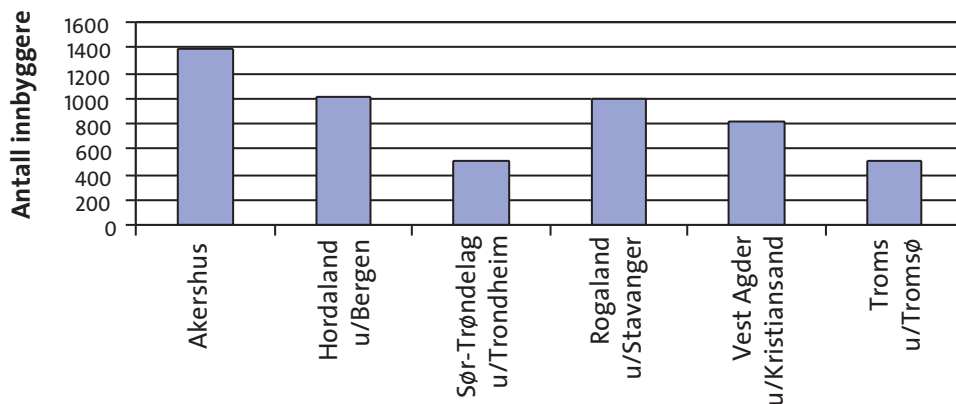

(Kilde: KRISS 2002)

Tilsvarende oversikt over noen utvalgte fylker viser at Akershus har et noe høyere gjennomsnittlig antall innbyggere per fotballanlegg

enn andre fylker. Sør-Trøndelag uten Trondheim og Troms uten Tromsø har det laveste antall innbyggere per anlegg.

Figur 36 Antall innbyggere per fotballanlegg i utvalgte fylker uten de store byene, 2002

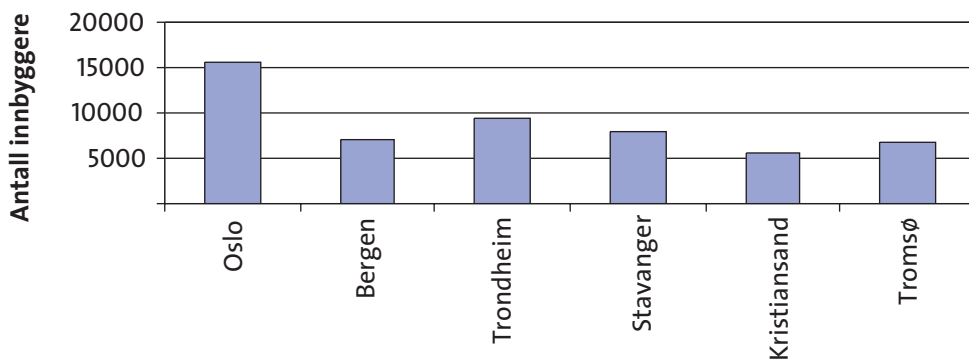

(Kilde: KRISS 2002)

Når det gjelder flerbrukshaller, viser figuren at det er Oslo av de store byene som har høy-

est antall innbyggere per flerbrukshall. Det laveste antallet finner vi i Tromsø.

Figur 37 Antall innbyggere per flerbrukshall i de største byene, 2002

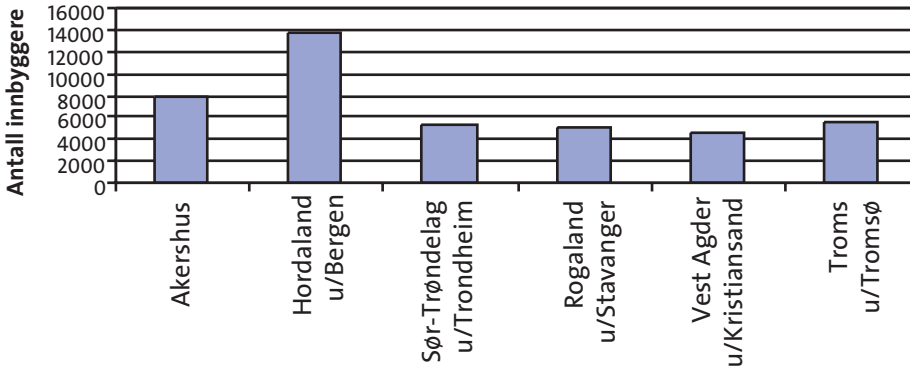

(Kilde: KRISS 2002)

Figuren nedenfor viser at Hordaland (uten Bergen) har flest innbyggere per flerbruks-hall (av de fylkene som er presentert i over-

sikten), mens Vest-Agder (uten Kristiansand) har færrest innbyggere per flerbrukshall.

Figur 38 Antall innbyggere per flerbrukshall i utvalgte fylker uten de største byene, 2002

(Kilde: KRISS 2002)

Avstand til sentrale anlegg for idrett og fysisk aktivitet

For de fleste anleggstyper er avstanden fra befolkningens bosted under 25 km. Tabellen viser også at en stor del av befolkningen har under 4 km fra eget bosted til større utmarksareal, idrettsplass, fotballbane og stadion.

Tabell 19 Avstand til ulike anleggstyper for personer i alderen 16–79 år, 2001. Prosent

	Under	Under	N
	4 km	25 km	
Idrettsplass, fotballbane, stadion	73	97	1721
Større utmarksareal	82	96	1727
Svømmehall eller basseng	51	92	1751
Idrettshall	58	91	1728
Tilrettelagt badeplass	44	83	1733
Lysløype	50	84	1722
Skytebane	20	69	1615
Park, grøntområde på tettsted	65	82	1705
Tennisbane	34	61	1669
Alpinanlegg	12	44	1708
Golfbane	11	51	1669

(Kilde: SSB 2002)

Tabellen nedenfor viser at det ikke er store variasjoner når det gjelder avstand til ulike anleggstyper (under 4 km fra bosted) i ulike deler av landet. Nesten uansett hvor man bor, er det over 4 km til anleggstyper som

alpinanlegg og golfanlegg, mens idrettsplasser, fotballbaner, stadion og større utmarksarealer ligger nærmere bostedet. Jevnt over har altså folk kort avstand til sentrale anleggstyper over hele landet.

Tabell 20 Andel personer (16–79 år) som bor under 4 km fra ulike anleggstyper etter landsdel, 2001.

N = 1923

	Alle	Oslo og Akershus	Østlandet ellers	Agder og Rogaland	Vestlandet	Trøndelag	Nord-Norge
Idrettshall, fotballbane, stadion	73	82	68	77	70	72	64
Større utmarksareal	82	74	87	82	87	81	81
Svømmehall eller basseng	51	58	44	57	50	43	53
Idrettshall	59	67	54	70	53	54	52
Tilrettelagt badeplass	44	43	43	63	53	34	23
Lysløype	50	55	55	49	25	53	63
Skytebane	20	14	24	19	24	21	19
Park, grøntområde på tettsted	65	80	62	71	53	61	54
Tennisbane	35	54	34	40	22	23	19
Alpinanlegg	12	24	10	2	6	10	14
Golfbane	11	15	10	16	13	6	3

(Kilde: SSB, 2002)

OPPSUMMERING

- Anleggsdekningen varierer mellom forskjellige anleggstyper og kommuner.
- Antall innbyggere per anlegg er høyere i tett befolkede områder enn i mindre tett befolkede områder.
- Folk flest bor i relativt kort avstand til de tradisjonelle anleggstypene (idrettsplass, fotballbane, idrettshall m.m.).

4.4 Bruk av idrettsanlegg

Kunnskap om bruk av anlegg er nødvendig for å kunne videreutvikle aktivitets- og anleggspolitikken. Det meste av datamaterialet som presenteres i dette kapitlet er hentet fra undersøkelsen *Bruk av idrettsanlegg – nasjonal undersøkelse (2003)* utført av analysefirmaet Protinus (se vedlegg 7.2).

Tabellen nedenfor gir en oversikt over hvor mange prosent av den norske befolkningen mellom 16 og 79 år¹⁵ som har benyttet ulike anleggstyper de siste 12 månedene.

Tabellen viser at bruk av ulike typer idrettsanlegg er høyest i aldersgruppene 16–24 år og 25–44 år. Større utmarksarealer, lysløyper og park- og grøntområder er de anleggstypene som brukes mest, uansett alder. Tallene stemmer overens med undersøkelsene som ble presentert i kapitlet *Oppslutning om aktiviteter og organisasjonsformer* på side 20.

Tabell 21 Bruk av anleggstyper siste 12 måneder for personer i alderen 16–79 år etter alder, 2001. N = 1923. Prosent

	Alle	16–24 år	25–44 år	45–66 år	67–79 år
Idrettsplass, fotballbane, stadion	20	31	28	11	5
Større utmarksareal	81	65	85	88	68
Svømmehall eller basseng	32	38	41	23	22
Idrettshall	21	44	25	11	7
Tilrettelagt badeplass	46	51	56	37	24
Lysløype	32	29	35	30	28
Skytebane	10	11	13	9	6
Park, grøntområde på tettsted	62	56	66	64	45
Tennisbane	4	8	4	3	2
Alpinanlegg	14	29	19	6	3
Golfbane	7	16	7	5	1

(Kilde: SSB 2002)

Tabellen under viser at bruken av anleggstyper er relativt lik i de enkelte landsdelene. I særlig grad gjelder dette for bruken av idrettsplasser, fotballbaner, stadionanlegg og større utmarksarealer.

Tabell 22 Bruk av ulike anleggstyper siste 12 måneder for personer i alderen 16–79 år etter landsdel, 2001. N = 1923. Prosent

	Alle	Oslo og Akershus	Østlandet ellers	Agder og Rogaland	Vestlandet	Trøndelag	Nord-Norge
Idrettsplass, fotballbane, stadion	20	17	19	24	21	22	20
Større utmarksareal	81	80	82	79	81	84	84
Svømmehall eller basseng	32	25	34	36	30	38	37
Idrettshall	21	16	17	29	22	23	23
Tilrettelagt badeplass	46	51	52	55	34	35	28
Lysløype	32	30	25	39	31	34	42
Skytebane	10	4	12	9	8	18	15
Park, grøntområde	62	72	54	68	63	58	52
Tennisbane	4	7	3	5	2	2	5
Alpinanlegg	14	12	12	17	24	14	13
Golfbane	7	8	5	10	6	5	8

(Kilde: SSB 2002)

Flerbrukshaller

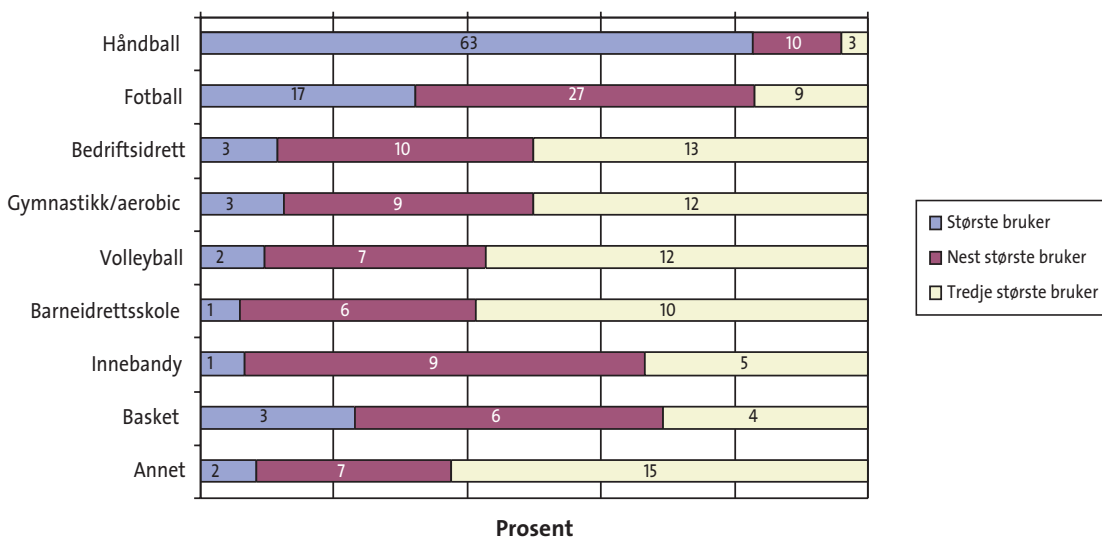
Flesteparten av landets flerbrukshaller har åpent mer enn seks timer før kl. 15.00 på hverdager. Flerbrukshallene er i hovedsak lokalisert i umiddelbar nærhet til skolebygg, og skolen er den klart største brukergruppen før kl. 15.00 på hverdager.

¹⁵ Det er verdt å merke seg at undersøkelsen ikke omfatter barn og ungdom under 16 år.

Etter kl. 15.00 (på hverdager) overtar den organiserte idretten som hovedbruker av hallene. Figuren nedenfor viser fordeling av brukstid mellom forskjellige idretter. Hånd-

ball står som største bruker i 63 prosent av hallene, mens fotball er den største brukeren, 17 prosent av hallene.

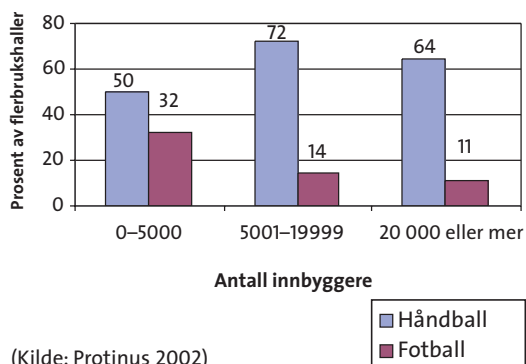
Figur 39 Hovedbrukere på hverdager etter kl. 15.00 i flerbrukshallene, 2002. N = 503. Prosent

(Kilde: Protinus 2002)

Bruken av flerbrukshallene varierer. Særlig kommer dette til uttrykk når vi sammenlikner ulike kommunestørrelser. Fotball har for eksempel en større andel av brukstiden i kommuner med færre enn 5 000 innbyggere, som det går fram av figuren nedenfor.

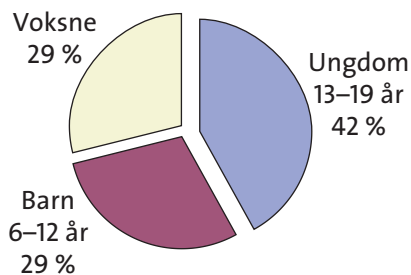
Figur 40 Største brukergruppe (håndball og fotball) i flerbrukshallene etter kl. 15.00 på hverdager etter antall innbyggere, 2002. N = 472. Prosent

(Kilde: Protinus 2002)

Ungdom i alderen 13-19 år er den største brukergruppen i hallene mellom kl. 15.00 og 21.00 på hverdager. Dette er situasjonen i alle fylker bortsett fra i Oslo, der voksne utgjør den største brukergruppen (39 %).

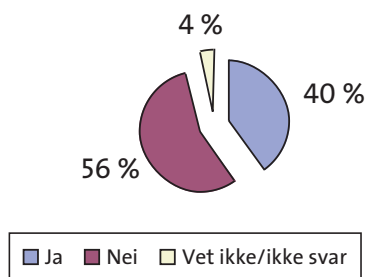
Figur 41 Brukstid i flerbrukshaller fordelt på voksne, ungdom og barn i tiden mellom kl. 15.00 og 21.00 på hverdager, 2002. N = 503. Prosent

(Kilde: Protinus 2002)

I løpet av 2001 har det blitt arrangert «åpen hall»-arrangementer¹⁶ i 40 prosent av landets flerbrukshaller, mens 56 prosent av hallerne oppgir at man ikke har hatt slike arrangementer.

Figur 42 Har det vært 'åpen hall'-arrangementer i flerbrukshallen i løpet av 2001?. N = 503. Prosent

(Kilde: Protinus 2002)

Svømmehaller

Hele 77 prosent av svømmehallene i Norge er bygd før 1980 (St. meld. nr. 14, 1999–2000), og 3/4 av landets svømmehaller er kortere enn 25 m.

I den følgende presentasjonen har vi valgt

å se bort fra haller med basseng på mer enn 25 m. Dette fordi antallet slike basseng er svært lite (6 basseng) sammenliknet med antallet på under 25 m (631 basseng) og på akkurat 25 m (188 basseng).

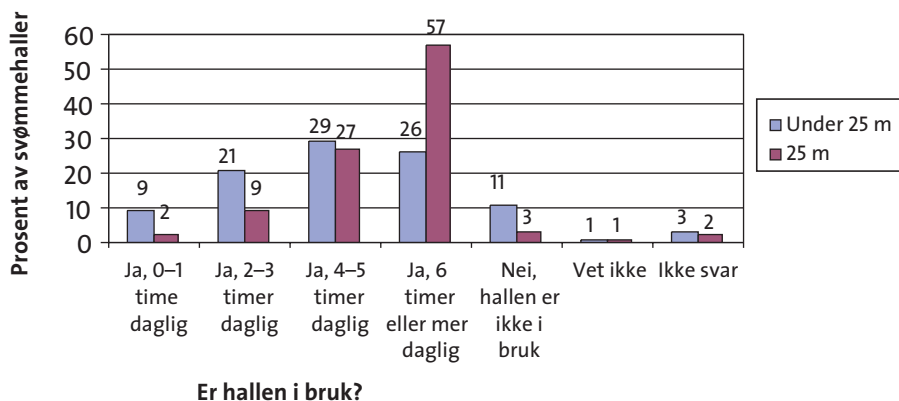
Undersøkelsen til Protinus (2002) viser at 25 m-bassengene i langt større grad enn de som er kortere enn 25 m, har åpent seks timer eller mer på hverdager (gjennomsnittstall for en normaluke i september 2002).

Datamaterialet viser at åpningstiden varierer mellom fylkene. I Oslo og Vestfold har f. eks. 60 prosent av svømmehallene åpent i seks timer eller mer, mens det i Finnmark og Nord-Trøndelag er henholdsvis 9 og 18 prosent av svømmehallene som er åpne i seks timer eller mer (Protinus 2002).

I kommuner med 20 000 innbyggere eller mer, holdes 47 prosent av svømmehallene åpent i seks timer eller mer på hverdager. For kommuner med lavere innbyggertall (5 000 eller mindre) er det kun 19 prosent av svømmehallene som har like lang åpningstid.

I all hovedsak er skolene hovedbruker av hallene før kl. 15.00 på hverdager. Forskjellene mellom landets fylker når det gjelder bruker-

Figur 43 Bruk av svømmehall før kl. 15.00 på hverdager fordelt på størrelse, 2002. N = 819. Prosent

(Kilde: Protinus 2002)

¹⁶ Arrangementer hvor hallen for eksempel stilles åpen til fri bruk for barn og ungdom.

grupper i svømmehallene før kl. 15.00 er relativt små. I gjennomsnitt bruker skolene svømmehallene 82 prosent av tiden før kl. 15.00. I Oslo og Buskerud er brukstiden en del lavere, henholdsvis 60 prosent og 58 prosent.

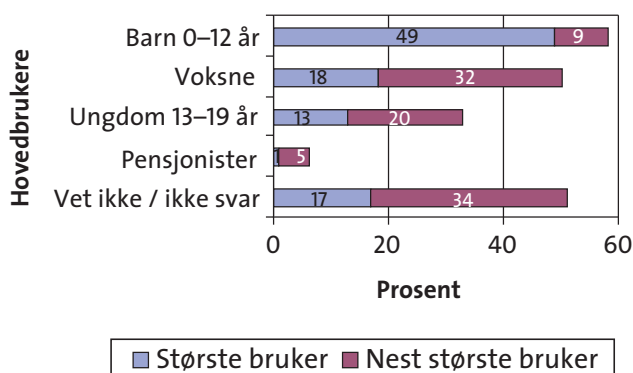
Barn under tolv år utgjør den største brukergruppen i de fleste av svømmehallene etter kl. 15.00 på hverdager. Voksne er stort sett den nest største brukergruppen på denne tiden.

I 52 prosent av svømmehallene i kommuner med mellom 5 001 og 19 999 innbyggere utgjør barn under tolv år den største brukergruppen. I kommuner med mer enn 20 000 innbyggere er imidlertid aldersgruppen 0–12 år langt sjeldnere den største brukergruppen.

Basseng med en størrelse på under 25 meter har et mindre antall besøkende på kveldstid enn basseng på over 25 meter.

Figur 44 Hovedbrukere av svømmehaller etter alder etter kl. 15.00 på hverdager, 2002. N = 834. Prosent

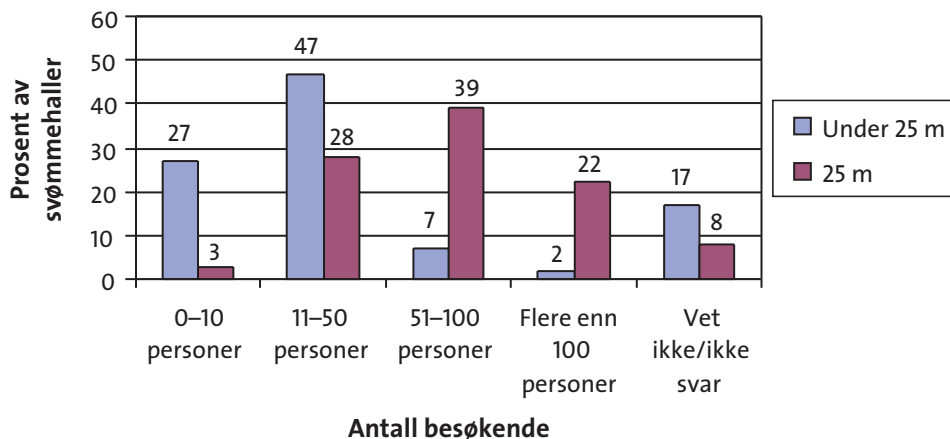
Prosent

På landsbasis har 7 prosent av svømmehallene over 100 besøkende på en normalkveld. I Oslo er imidlertid tilsvarende tall mye høyere. Her har 24 prosent hallene over 100 besøkende på en normalkveld (Protinus 2002).

(Kilde: Protinus 2002)

Figur 45 Antall besøkende i svømmehaller en normalkveld etter størrelse, 2002. N = 819. Prosent

(Kilde: Protinus 2002)

OPPSUMMERING

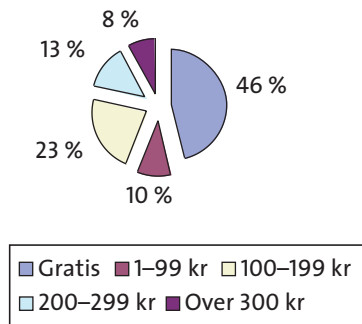
- En stor del av befolkningen (ca. 60–80 %) bor i relativt kort avstand til sentrale anleggstyper som idrettsplass, fotballbane, utmarksarealer eller idrettshall.
- Ungdom (13–19 år) er den største brukergruppen i flerbrukshallene.
- Barn (0–12 år) er den største brukergruppen i svømmehallene.
- I flerbrukshallene er håndball og fotball de mest utbredte aktivitetene.
- På dagtid er skolen en hovedbruker, både av flerbrukshaller og av svømmehaller.
- Anleggenes bruk og åpningstid varierer og har blant annet sammenheng med antall innbyggere i kommunene.

4.5 Pris for bruk av idrettsanlegg

Flerbrukshaller

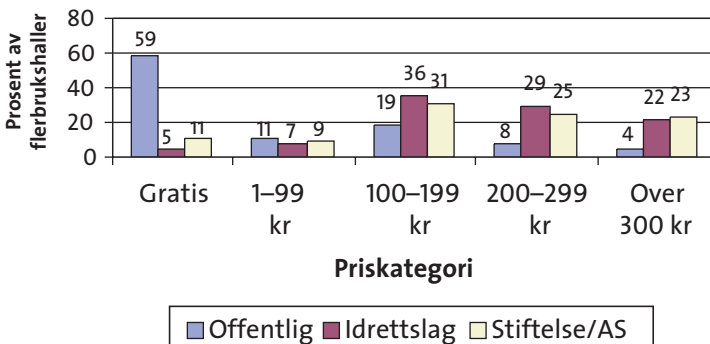
I undersøkelsen til Protinus (2002) ble det blant annet undersøkt hvor mye det koster å leie en flerbrukshall i én time på en hverdag mellom kl. 17.00 og 18.00.¹⁷ 46 prosent av landets flerbrukshaller stilles gratis til disposisjon for idrettslag (barn/ungdom) på en hverdag mellom kl. 17.00 og 18.00.

Figur 46 Pris for å leie en flerbrukshall 1 time på en hverdag mellom kl. 17.00 og kl. 18.00 for et idrettslag (barn/ungdom), 2000. N = 461. Prosent

(Kilde: Protinus 2002)

Figur 47 Gjennomsnittspris for leie av flerbrukshall i én time på en hverdag mellom kl. 17.00 og 18.00 etter eierskap, 2002. N = 495. Prosent

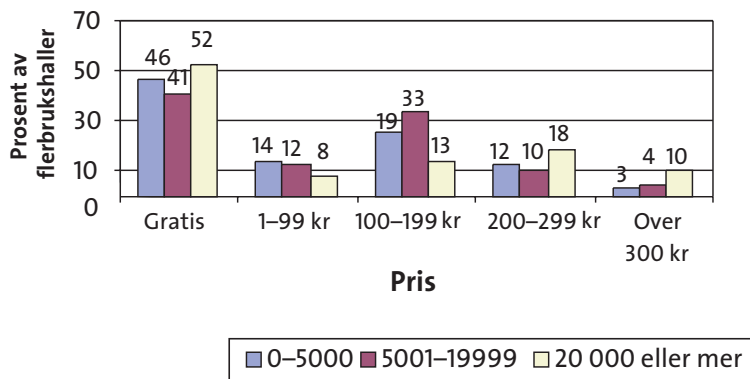
¹⁷ Gjennomsnittsprisen er beregnet ut fra det totale utvalget som har oppgitt priser. Andelen som har svart «vet ikke / ikke svar» (7 %) eller «leies ikke ut» (1 %), er ikke tatt med.

(Kilde: Protinus 2002)

Figuren under viser variasjonene i leiepris i flerbrukshaller ut fra innbyggertall i kommunene. Andelen flerbrukshaller som stilles gratis til disposisjon, er høyest i kommuner med

mer enn 20 000 innbyggere. Det er samtidig i disse kommunene andelen av flerbrukshaller med høy leiepris er størst.

Figur 48 Gjennomsnittspris for å leie en flerbrukshall i én time på en hverdag mellom kl. 17.00 og 18.00 for et idrettslag etter antall innbyggere i kommunen, 2002. N = 472. Prosent

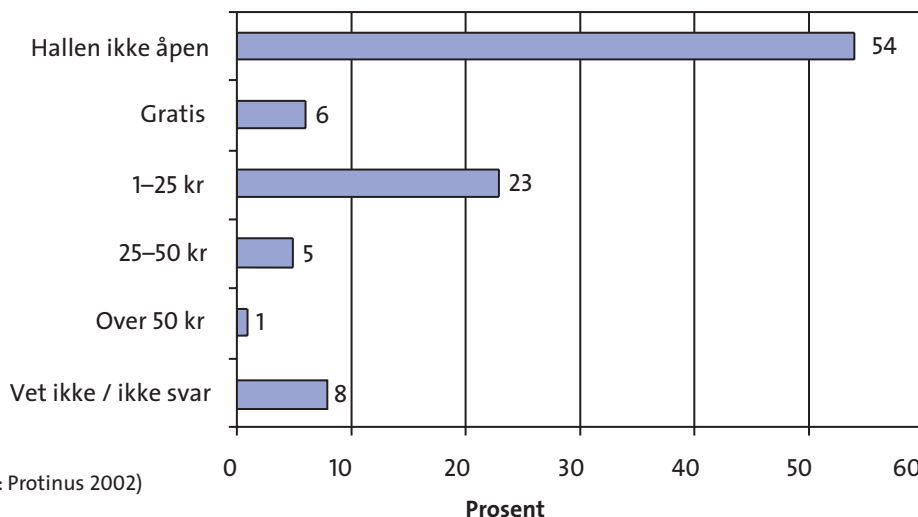

(Kilde: Protinus 2002)

Svømmehaller

I 23 prosent av svømmehallene som holdes åpne for barn på lørdag formiddag, er inngangsbilletten 1-25 kroner.¹⁸

Figur 49 Inngangsbillett for barn i svømmehall en lørdag formiddag, 2002. N = 302.¹⁹ Prosent

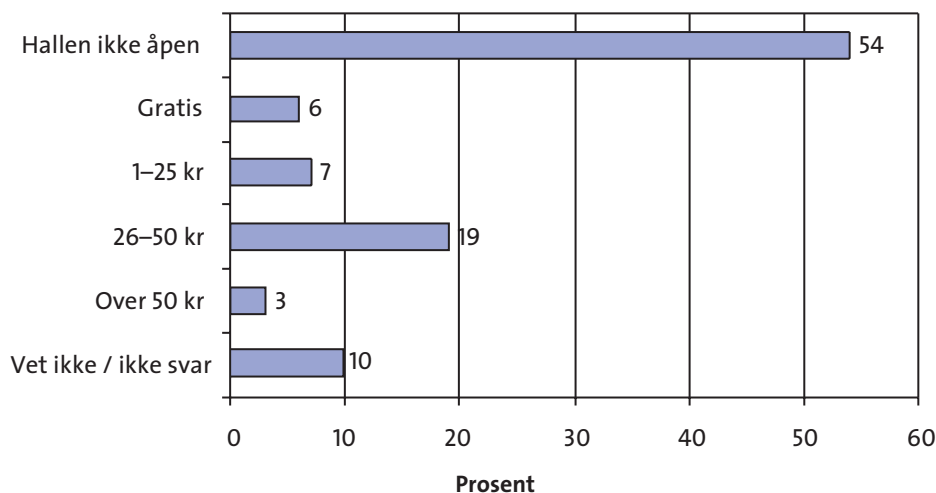
(Kilde: Protinus 2002)

¹⁸ Gjennomsnittsprisen er beregnet ut fra dem som har oppgitt pris, med andre ord er andelen som har svart «vet ikke / ikke svar» eller «hallen ikke åpen», tatt ut ved prisberegningen.

¹⁹ Av det totale utvalget på 834 svømmehaller hadde 302 åpent for barn på dette tidspunktet.

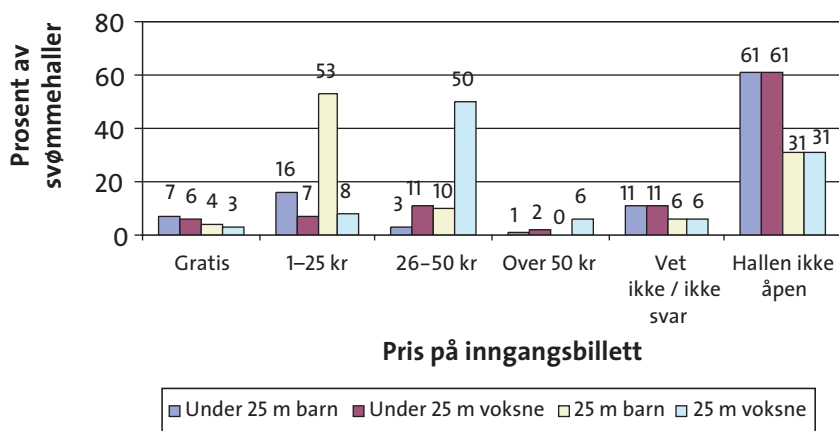
For voksne er gjennomsnittsprisene noe høyere. I 19 prosent av svømmehallene som holdes åpne for voksne på lørdag formiddag, er inngangsbilletten 26–50 kroner.

Figur 50 Inngangsbillett for voksne i svømmehall en lørdag formiddag, 2002. N = 310.²⁰ Prosent

(Kilde: Protinus 2002)

Figur 51 Inngangsbillett for barn og voksne en lørdag formiddag etter bassengets størrelse, 2002. N = 819. Prosent

(Kilde: Protinus 2002)

Undersøkelsen til Protinus (2002) avdekket at godt over halvparten av landets svømmehaller holdes stengt på lørdag formiddag. Dette er i større grad tilfellet for basseng under 25 meter (figur 51).

²⁰ Av det totale utvalget på 834 svømmehaller hadde 310 åpnet for voksne på dette tidspunktet.

OPPSUMMERING

- 46 prosent av landets flerbrukshaller stilles gratis til disposisjon for idrettslag (barn/ungdom) på en hverdag mellom kl. 17.00 og 18.00.
- Godt over halvparten av landets svømmehaller er stengt på lørdag formiddag.

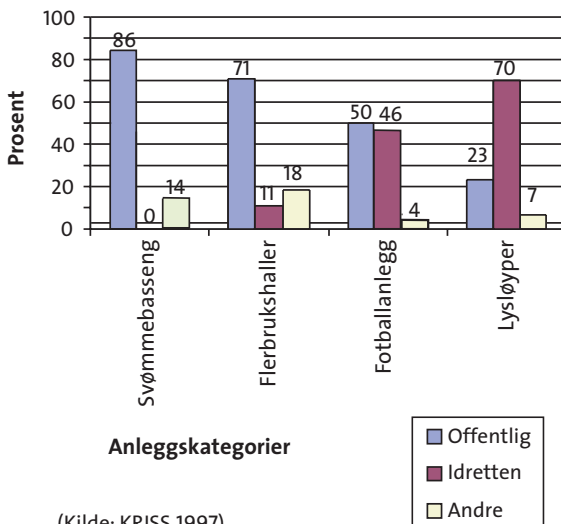
Figur 52 viser variasjoner i eierskap mellom noen sentrale anleggstyper. Her skiller det mellom tre eiere: det offentlige,²² idretten²³ og andre.²⁴

Når det gjelder eierskap, er det også variasjoner mellom ulike deler av landet. Tendensen ser ut til å være at det offentlige står som eier av flere anlegg i tett befolkede områder sammenliknet med mindre tett befolkede områder.²⁵

4.6 Eierskap til idrettsanlegg

Eierskap knyttet til idrettsanlegg varierer mellom ulike anleggstyper. Ifølge KRISS er for eksempel 70 prosent av lysløypene i landet eid av idretten, mens tilsvarende tall for fotballanleggene viser at idretten eier omtrent 50 prosent. For disse anleggene er det i all hovedsak det offentlige som eier den resterende anleggsmassen. Svømmebasseng er i stor grad eid av det offentlige.²¹

Figur 52 Eierskap til fotballanlegg, flerbrukshaller, svømmebasseng og lysløyper på landsbasis, 1997. Prosent

(Kilde: KRISS 1997)

OPPSUMMERING

- Anlegg med lave drifts- og investeringskostnader eies for det meste av idrettslag.
- Anlegg med store drifts- og investeringskostnader eies i stor grad av det offentlige.
- Tendensen ser ut til å være at det offentlige står som eier av flere anlegg i tett befolkede områder enn i mindre tett befolkede områder.

21 Idretten var registrert med under 1 prosent.

22 Det offentlige: kommuner, fylkeskommuner og stat.

23 Idretten: idrettslag, særforbund, særkretser og Det frivillige skyttervesenet.

24 Andre: AS, andelslag, organisasjoner, private og andre. Det er grunn til å være oppmerksom på at eierkategorien andre også rommer selskapsformer hvor det offentlige og/eller idretten er majoritetsseier.

25 Dette er ikke tilfellet når det gjelder flerbrukshaller og svømmehaller.

5 Sentrale verdier i norsk idrett

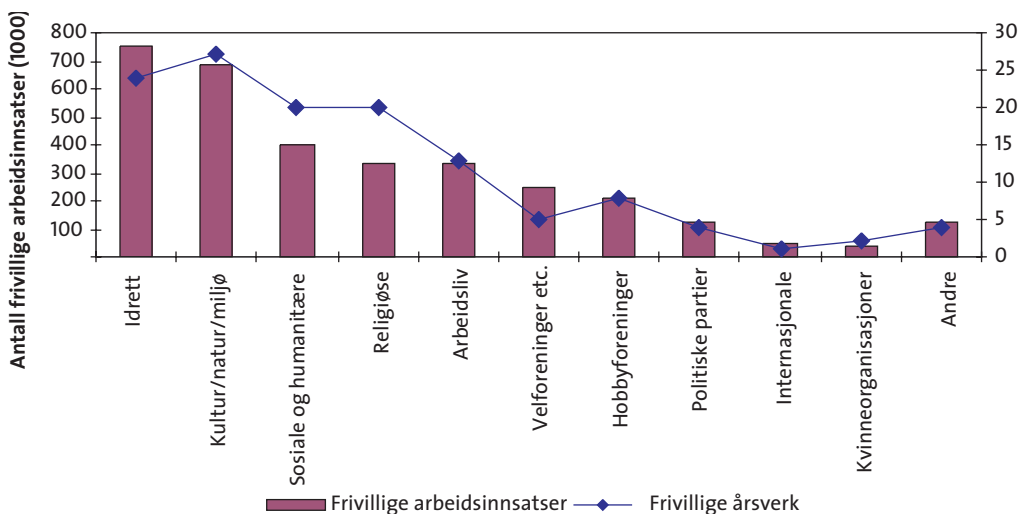
I Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité's formålsparagraf står det at organisasjonen skal arbeide for at alle mennesker gis mulighet til å drive idrett ut fra sine ønsker og behov. Organisasjonen skal være en positiv verdiskaper for individ og samfunn og dermed styrke sin posisjon som folkebevegelse og drivkraft i samfunnet. Organisasjonen skal preges av frivillighet, demokrati, lojalitet og likeverd. All idrettslig aktivitet skal bygge på grunnverdier som idrettsglede, fellesskap, helse og ærlighet (NIF 1999b).

5.1 Frivillighet

Det frivillige arbeidet²⁶ er helt avgjørende for den organiserte idretten i Norge. Til sammen utgjør dette arbeidet et stort og stabilt bidrag.

Sammenliknet med de andre frivillige organisasjonene er idrettslagene i stand til å mobilisere det største antallet frivillige. Imidlertid utfører frivillige i sosiale og humanitære og religiøse organisasjoner flere timer frivillig arbeid per person enn det frivillige i idrettslagene (Wollebæk m.fl. 2000). Dette kommer frem i figuren under.

Figur 53 Forholdet mellom frivillige arbeidsinnsatser²⁷ og antall frivillige årsverk²⁸ fordelt på organisasjonstyper, 1998. I tusen. N = 1695

(Kilde: Wollebæk m. fl. 2001)

²⁶ Frivillig arbeid er ulønnet arbeid i regi av en frivillig sammenslutning (Wollebæk 2000).

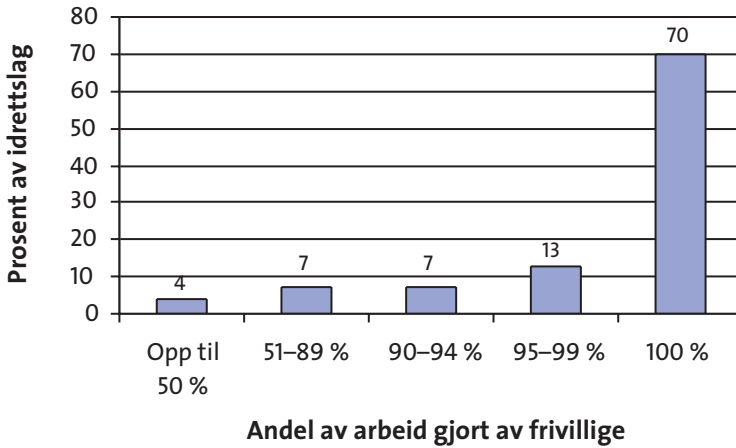
²⁷ Hver organisasjon den enkelte frivillige har gjort arbeid for det siste året telles som én *frivillig arbeidsinnsats*.

²⁸ En frivillig kan ha gjort flere innsatser, også for flere organisasjoner innenfor samme kategori. Dette omregnes så til frivillige årsverk med utgangspunkt i antall timer som er brukt til slikt arbeid de siste fire ukene. Ett årsverk er 1740 timer.

Frivillighet i norske idrettslag

Figuren på neste side viser hvor viktig det frivillige arbeidet er for norske idrettslag. Hele 70 prosent av idrettslagene rapporterte i 2001 at alt arbeid som ble utført i klubben, ble gjort av frivillige.

Figur 54 Andel av arbeid gjort av frivillige i idrettslag, 2001. N = 534. Prosent

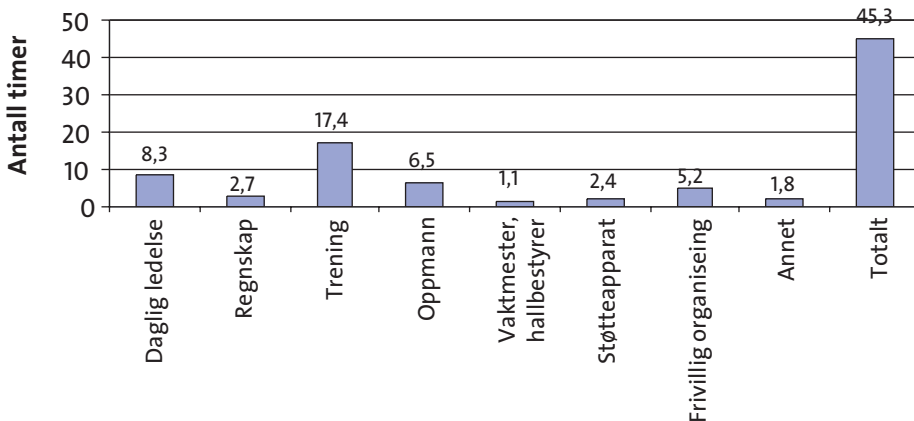
(Kilde: Seippel 2002)

Figuren under viser at størstedelen av det frivillige arbeidet i idrettslagene er knyttet til treningsaktiviteter. Gjennomsnittet er 17,4 timer per uke. Dette er over en tredjedel av det totale frivillige arbeidet som legges ned. Videre tar arbeidsoppgavene *daglig ledelse* og *oppmann* mye tid, med henholdsvis 8,3 og 6,5 timer i gjennomsnitt per uke.

Frivillig arbeid fordelt på kjønn

Figuren på neste side viser hvor stor andel av medlemmene i norske idrettslag som utfører frivillig arbeid, fordelt etter kjønn og alder. Andelen som utfører slikt arbeid, er stabilt høy. Jevnt over er det en større andel av de mannlige medlemmene som utfører frivillig arbeid enn av de kvinnelige. Dette må sees i sammenheng med at det er flere menn som

Figur 55 Frivillig arbeid (gjennomsnittlig antall timer per uke) lagt ned i ulike arbeidsoppgaver i norske idrettslag, 1999. N = 294

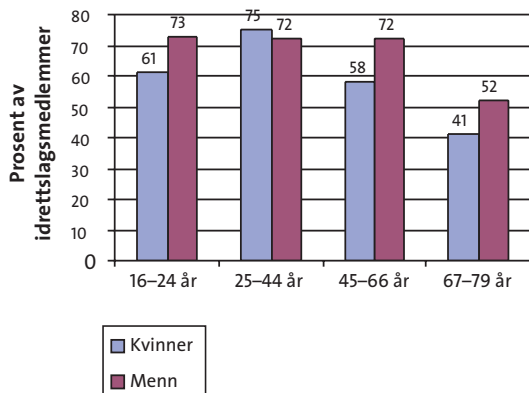
(Kilde: Enjolras og Seippel 2001)

Arbeidsoppgaver

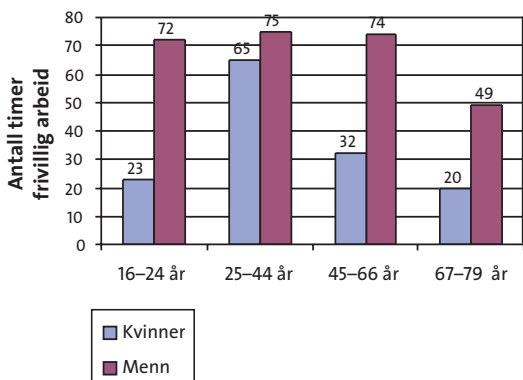
er medlemmer i norske idrettslag (se figur 22).

Figur 56 Andel av medlemmer i norske idrettslag som utfører frivillig arbeid, etter kjønn og alder, 1997. N = 1725. Prosent

(Kilde: SSB 1997)

Figur 57 Gjennomsnittlig antall timer frivillig arbeid på ett år utført for norske idrettslag av medlemmer, 1997. N = 1725

(Kilde: SSB 1997)

Motivasjon for frivillig arbeid i idrettslag

Det er mange ulike typer motivasjon som liggetil grunn for å gjøre frivillig innsats i et idrettslag. For de frivillige i idrettslagene er det å *gjøre noe for saker* den viktigste motivasjonsfaktoren. Dette gjelder også for personer som gjør en frivillig innsats i andre organisasjoner. For mange har det betydning at de *har venner som er frivillige*, samt at det gir mulighet for å *lære gjennom erfaring*. Også det å *føle seg mer fornøyd med seg selv* har betydning for å yte frivillig innsats.

Tabell 23 Grunner til å være frivillig i idrettslag og andre frivillige organisasjoner, 1998. N = 4000.

Prosent	Frivillige i idrettslag	Frivillige i andre org.	Totalt frivillige
Motivasjon			
Venner som er frivillige	12,2	7,7	9,4
Mer fornøyd med seg selv	9,0	9,6	9,4
Oppfordring fra folk	3,2	2,4	2,7
Viser medfølelse	4,0	9,4	7,2
Kan lære mer	7,6	9,8	8,9
Kan få kontakter som kan hjelpe i arbeidslivet	1,8	3,4	2,7
Føler et sosialt press	4,0	1,0	2,2
Kan gjøre noe for saker	46,4	43,2	44,5
Føler meg betydningsfull	1,8	2,2	2,0
Lærer gjennom erfaring	9,3	10,5	10,1
Bra å ha en attest	0,7	1,0	0,9
Total	100	100	100

(Kilde: Enjolras og Seippel 1999)

OPPSUMMERING

- 70 prosent av norske idrettslag benytter seg utelukkende av frivillig arbeid.
- Størstedelen av det frivillige arbeidet knytter seg til treningsaktiviteter.
- Den viktigste motivasjonen for å utføre frivillig arbeid i idrettslag er at man kan *gjøre noe for saker*.

5.2 Demokrati

Som frivillighet er også demokrati et bærende prinsipp i den organiserte idretten.

Tabellen under viser at 41 prosent er delvis enig eller svært enig i at deltakelse i idrettsorganisasjonen gir god skolering i demokratiske spilleregler. Sammenliknet med andre organisasjoner er ikke dette et spesielt høyt tall.

Tabell 24 Gjennom å delta i organisasjonen får jeg som medlem i organisasjonen en god skolering i demokratiske spilleregler, 1998. N = 941

	Svært uenig	Delvis uenig	Verken eller / vet ikke	Delvis enig	Svært enig
Politiske partier	3	3	18	29	47
Arbeidsliv	1	3	34	31	31
Kultur og natur	5	9	36	31	21
Sosiale/humanitære	5	4	50	23	19
IDRETT	9	10	40	27	14
Hobby	15	8	41	15	21
Religion	9	9	46	32	4
<i>Andre</i>	10	2	36	24	27

(Kilde: Wollebæk m.fl. 2001)

Påvirkningsområder

Tabellen nedenfor viser hva medlemmene mener er organisasjonens viktigste områder for påvirkning. For idretten, som for de fleste andre frivillige organisasjoner, er det levekår i nærmiljøet og kommune og fylkeskommune som oppleves som de viktigste områdene for påvirkning.

Tabell 25 Hva medlemmer mener er organisasjonens viktigste eller nest viktigste område for påvirkning, 1998. N = 998. Prosent

	Levekår i nærmiljøet	Kommune, fylkeskommune	Bedrifter	Statsforvaltningen	Internasjonale fora	Ubesvart
Sosiale/humanitære	53	39	4	25	17	20
IDRETTSLAG	61	59	11	8	3	21
Kultur og natur	60	55	6	21	5	18
Hobby	46	35	8	29	8	25
Religion	52	34	1	22	12	29
Arbeidslivsorg.	15	42	48	53	6	8
<i>Andre</i>	57	43	3	31	23	15

(Kilde: Wollebæk m.fl. 2001)

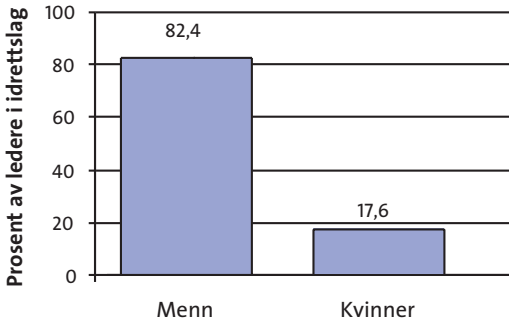
Likestilling

Ved valg og oppnevning av representanter til ting og medlemmer til styrer, råd og utvalg i NIF og i NIFs organisasjonsledd skal det velges representanter fra begge kjønn. Sammensetningen skal være forholdsmessig etter kjønnsfordelingen i medlemsmassen (NIFs lov § 2–4).

Figuren under viser at menn er i klart flertall som ledere i norske idrettslag. Over 80 prosent av lederne i norske idrettslag er menn.

Figur 58 Kjønnsmessig fordeling på ledere i norske idrettslag, 2002. N = 534. Prosent

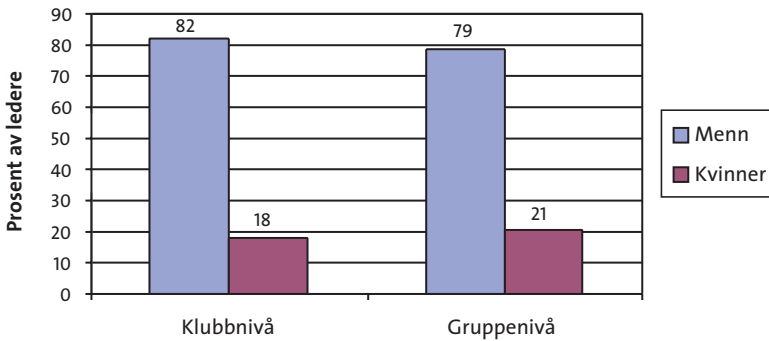
Forskjellen mellom andelen kvinnelige og mannlige ledere på klubb- og gruppenivå er relativt liten, som det går frem av figur 59.

Figur 60 viser at kvinnerepresentasjonen på idrettstinget har økt med 28 prosent i perioden 1973–1999.

Særforbundenes andel av kvinnelige representanter på idrettstinget er under 30 prosent, noe som er betydelig lavere enn for idrettskretsene og idrettsstyret (figur 61).

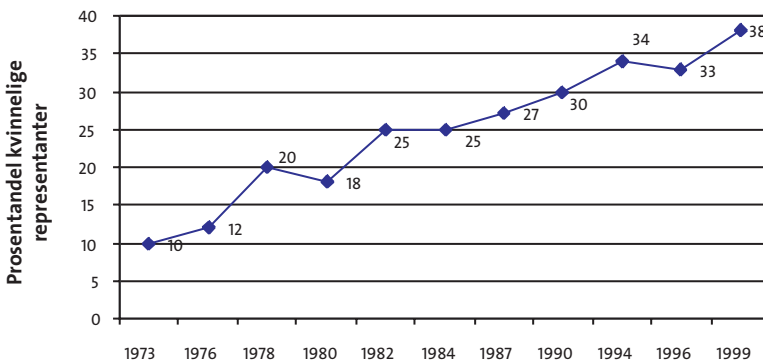
(Kilde: Seippel 2003)

Figur 59 Kjønnsmessig fordeling på ledere i norske idrettslag, fordelt på klubb- og gruppenivå, 2003. N = 19745. Prosent

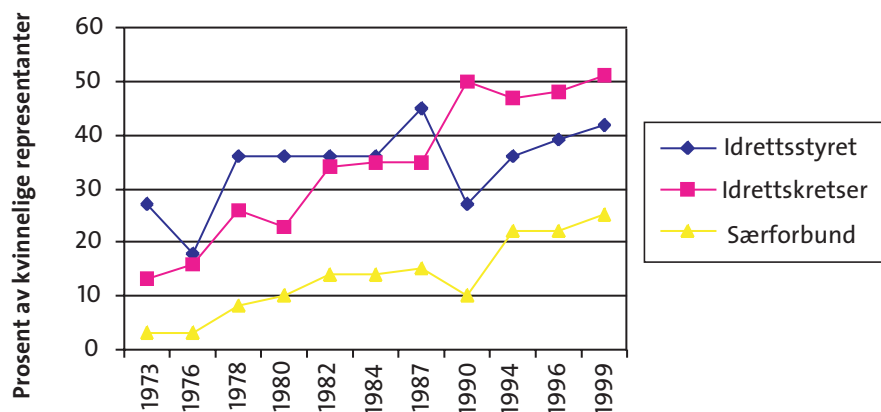
(Kilde: NIF 2002a)

Figur 60 Andelen kvinnelige representanter på idrettstinget i perioden 1973–1999. Prosent

(Kilde: Skirstad 2003)

Figur 61 Andelen kvinnelige representanter fra idrettsstyret, idrettskretser og særforbund på idretts-tinget i perioden 1973–1999. Prosent

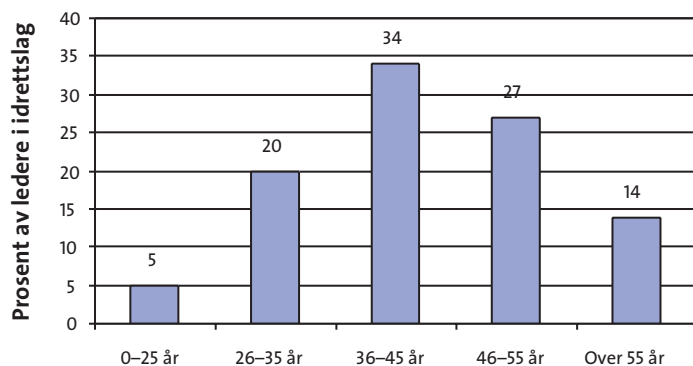
(Kilde: Skirstad 2003)

Alderssammensetning blant ledere i idrettslag

De fleste lederne i idrettslag er i alderen 36–45 år. Ledere i aldersgruppen 36–55 år utgjør 61 prosent av alle lederne i idrettslag.

Figuren på neste side viser hvor lenge norske idrettslagsledere har vervet sitt.²⁹ 36,1 prosent av lederne fungerer i ledervervet i mindre enn to år.

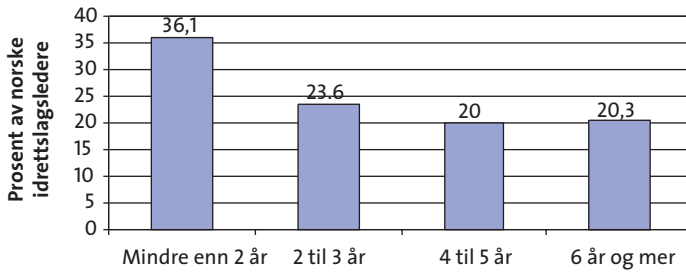
Figur 62 Alderssammensetningen blant ledere i norske idrettslag, 2002. N = 11954. Prosent

(Kilde: NIF 2003a)

²⁹ Tallene viser til *samlet* tid en person har fungert som leder, ikke nødvendigvis sammenhengende tid.

Figur 63 Samlet tid en leder i et idrettslag har vervet sitt, 2002. N = 521. Prosent

(Kilde: Seippel 2003)

Til sammen fungerer lederne i idrettslag i vervet i gjennomsnitt 3,3 år. Styremedlemmer fungerer noe lenger i vervet, i gjennomsnitt 3,8 år (Seippel 2003).

OPPSUMMERING

- Et stort flertall av ledere i idrettslagene er menn.
- De siste 30 årene har andelen kvinnelige representanter på idrettstinget økt jevnt.
- Størsteparten av idrettslagslederne er i alderen 36–55 år.
- Til sammen har lederne i idrettslag vervet i gjennomsnitt 3,3 år. Styremedlemmer fungerer noe lenger i vervet, i gjennomsnitt 3,8 år.

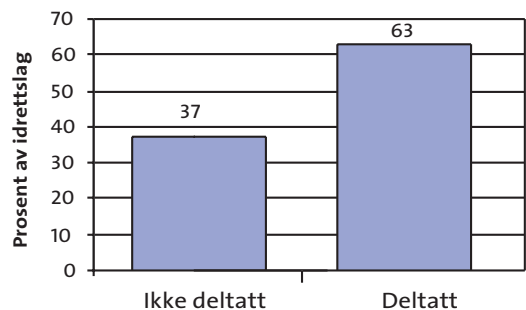
5.3 Kunnskap og kompetanse

Det er innenfor NIF-systemet brukt store ressurser på nettverksbygging og utdanning de siste årene. Målet er å bruke kompetansenettverk til å gjennomføre prosesser og utdanningstiltak i idrettslag over hele landet som – tilpasset de lokale behovene – på sikt skal gi bedre aktivitet i de enkelte lagene (NIF 2002).

Oppslutning om utdanningstiltak i idrettslagene

Over 63 prosent av idrettslagene har deltatt i utdanningstiltak i regi av idrettskrets, særkrets, idrettsråd eller Idrettens Studieforbund (ISF) i 2002.

Figur 64 Andel av norske idrettslag som har deltatt i utdanningstiltak i regi av lokal idrettskrets, særkrets, idrettsråd eller ISF, 2002. N = 534. Prosent

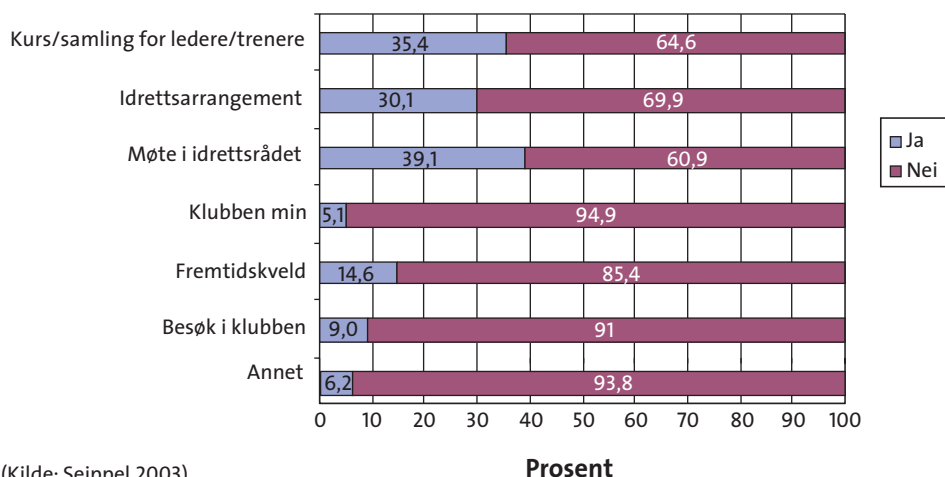

(Kilde: Seippel 2003)

Av de idrettslagene som har deltatt på slike tiltak, oppgir 39,1 prosent at de har vært med på møte i idrettsrådet, 35,4 prosent oppgir å ha deltatt på kurs eller samlinger for trenere og ledere, mens 30,1 prosent har deltatt på

tiltak ved idrettsarrangementer. 29 prosent har deltatt i direkte kompetansebyggende tiltak («fremtidskveld», «klubben min», «besøk i klubben»). Dette kommer frem av figuren under.

Figur 65 Type tiltak idrettslagene har deltatt på i 2002. N = 534. Prosent

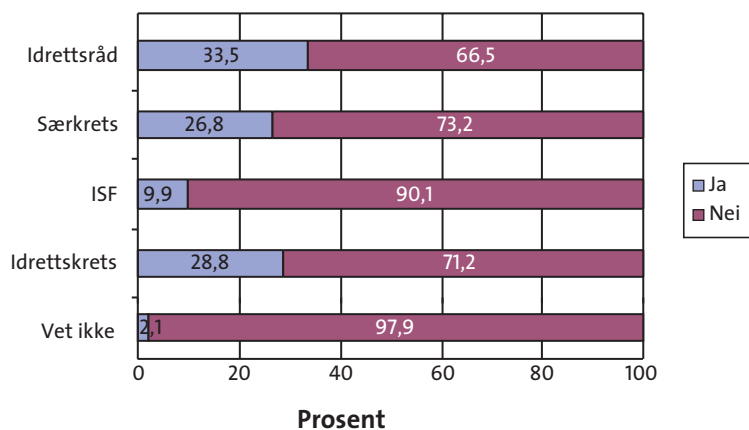

(Kilde: Seippel 2003)

Datamaterialet viser at det var idrettsrådene (33,5 %), idrettskretsene (28,8 %) og særkretsene (26,8 %) som oftest stod som arrangør

for slike tiltak. ISF stod som arrangør for ca. 10 prosent av tiltakene.³⁰

Figur 66 Fordeling av arrangører knyttet til kompetansetiltak for idrettslagene i 2002. N = 534. Prosent

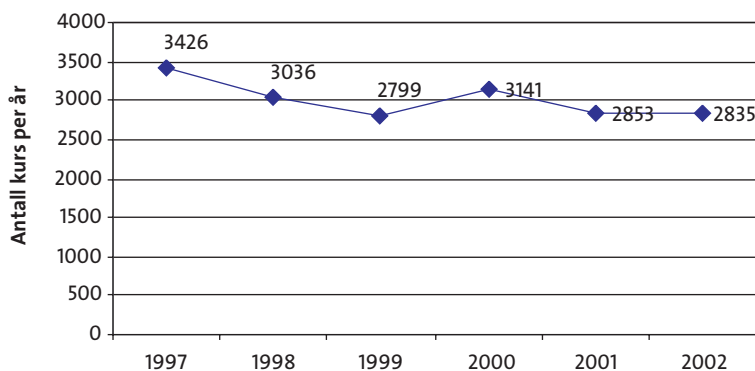
(Kilde: Seippel 2003)

30 ISF er på indirekte måter involvert i flere av de andre arrangørens arrangementer gjennom å innkalle til

kursene, ordne med møtelokaler osv. ISF har ofte en servicefunksjon i forbindelse med slike arrangementer.

Figuren nedenfor viser at antallet voksenopplæringskurs har sunket noe de siste årene. Det er kun kurs på over 12 timer som er registrert.

Figur 67 Antall voksenopplæringskurs 1997–2002

(Kilde: Idrettens Studieforbund 2003)

OPPSUMMERING

- 63 prosent av idrettslagene deltok i utdanningstiltak i regi av enten idrettskrets, særkrets, idrettsråd eller Idrettens Studieforbund i 2002.
- *Møte i idrettsrådet* er det tiltaket flest representanter fra idrettslag har deltatt på.

5.4 Solidaritet, prestasjon og ærlighet

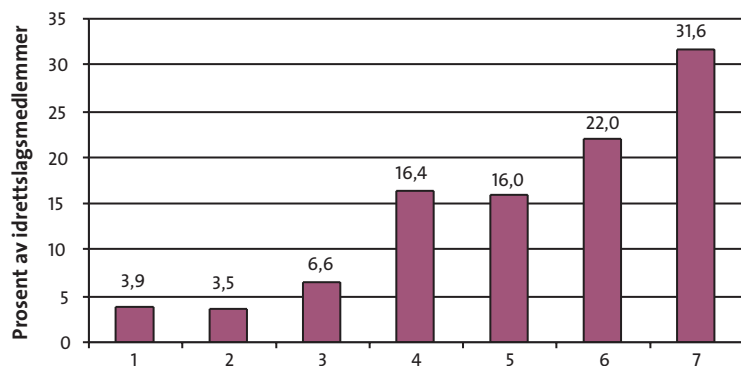
Figuren på neste side viser hvordan et utvalg av medlemmer i idrettslag plasserer seg selv på en skala fra 1 til 7 ut fra hvor viktig de synes det er at en i lagidretter selv oppnår gode resultater, kontra at laget gjør det.³¹

På skalaen representerer 1 en «egoistisk» holdning hvor ens egen prestasjon er det viktigste, mens 7 representerer det motsatte, en mer «solidarisk» holdning hvor lagetets resultat verdsettes høyest. Datamaterialet viser at de aller fleste plasserer seg mellom fire og sju, til sammen 86 prosent av de spurte.

³¹ Spørsmålet som ble stilt, lød: «Hvis vi tenker oss at du spiller på et lag, hvor viktig synes du det er at du gjør en god prestasjon selv, i forhold til at laget som helhet oppnår gode resultater?»

Figur 68 Solidaritet som verdi blant medlemmer av norske idrettslag, 2001. N = 1660. Prosent

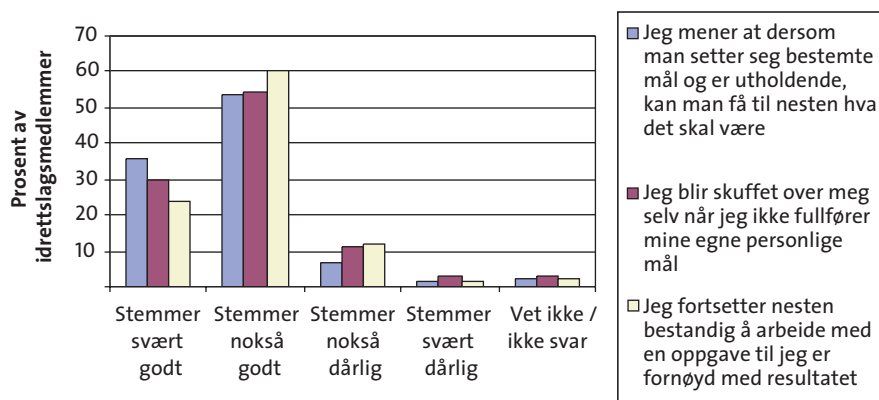

(Kilde: Seippel 2002)

Neste figur viser at *prestasjon* som verdi står meget sterkt blant medlemmene i idrettslag. Over 80 prosent av utvalget uttrykker støtte til hvert av de tre utsagnene som gjelder prestasjon og ytelse. Det er bare mellom 10 og 15 prosent som ikke synes utsagnene stemmer godt eller nokså godt.

Det samme utvalget er videre spurt om sin holdning til *ærlighet* i idretten (figur 70). Verdien ærlighet er operasjonalisert gjennom tre spørsmål som sier noe om hvor villig man er til å tøyne etiske grenser i forbindelse med idrettsaktivitet, og hvordan man mer generelt ser på spørsmålet om doping.

Figur 69 Prestasjon som verdi blant medlemmer av norske idrettslag, 2001. N = 1660. Prosent

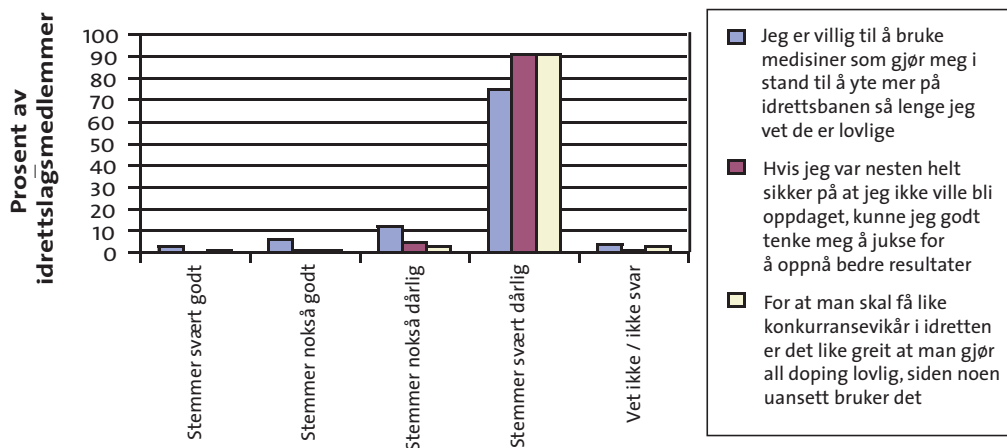
(Kilde: Seippel 2002)

På de to holdningsuttalelsene som går på bevisst juks, svarer over 90 prosent at dette er noe de ikke kan bifalle. Noen færre tar avstand fra det å bruke lovlige virkemidler som ligger i en etisk gråsoner, for å forbedre egne prestasjoner.

Figur 71 viser hvilke holdninger et rep-

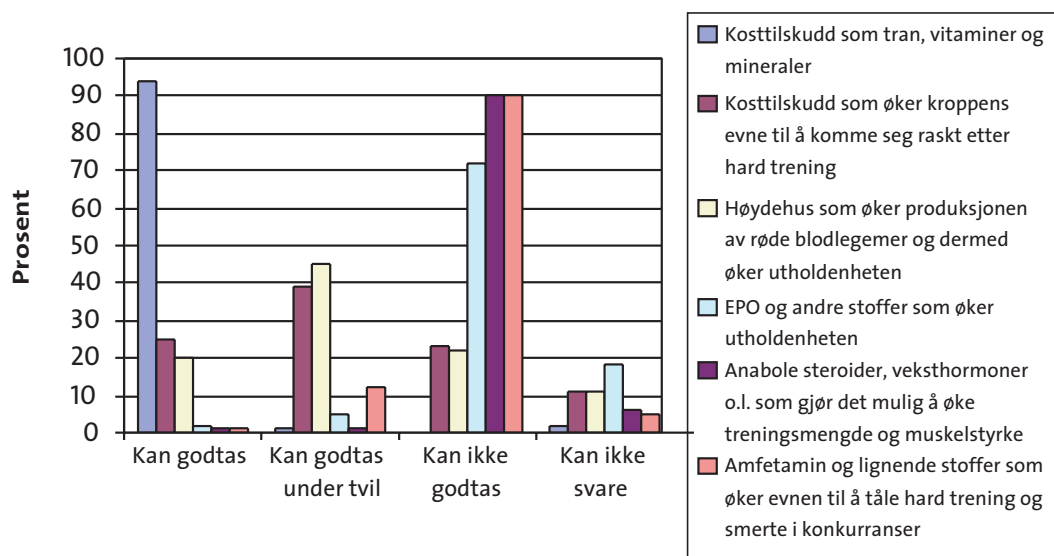
resentativt utsnitt av befolkningen har til stoffer, midler og hjelpemidler som potensielt kan øke en idrettsutøvers prestasjoner. Et overveldende flertall mener at stoffer som er forbudt i idrettssammenheng (EPO, amfetamin og anabole steroider), ikke kan godtas.

Figur 70 Ærlighet som verdi blant medlemmer av norske idrettslag, 2001. N = 1660. Prosent

(Kilde: Seippel 2002)

Figur 71 Holdning i befolkningen til prestasjonsfremmende stoffer og hjelpemidler i idretten, 2001. N = 4058. Prosent

(Kilde: MMI 2002a)

Bruk av kosttilskudd som tran, vitaminer og mineraler er for de aller fleste helt uproblematisk.

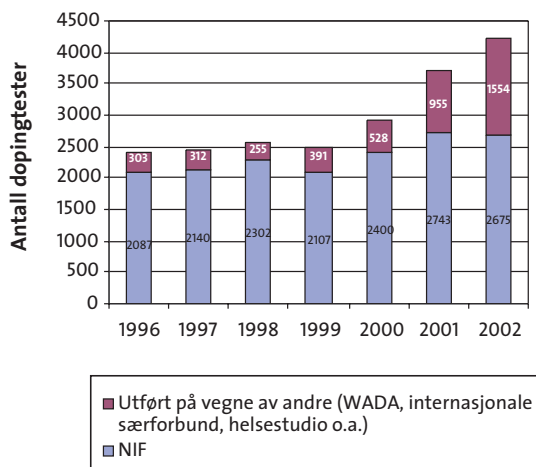
Bruk av høydehus er omstridt (selv om det er lovlig). Dette gjenspeiles i at rundt 45 prosent mener det kan godtas under tvil, og ved at det er flere som mener at det ikke kan godtas, enn de som mener at det kan godtas.

5.5 Antidoping

Antidopingarbeidet i NIF består av informasjon og forebyggende arbeid, kontrollvirksomhet og internasjonalt arbeid.³² Antidopingarbeidet er viktig for å sikre norsk idretts troverdighet både nasjonalt og internasjonalt.

Figuren under tar for seg antall gjennomførte dopingtester i perioden 1996 til 2002.

Figur 72 Antall dopingtester utført av NIF i perioden 1996–2002

(Kilde: NIF 2003b)

- I 2002 ble det avsagt 14 rettskraftige dommer i Norge (ishockey (2), vektløfting (2), styrkeløft (3), kickboksing (1), friidrett (2), sykkel (2), amerikansk fotball (1) og golf (1))³³ (NIF 2003 b).
- Av disse ble 8 dømt for bruk av anabole stoffer, 4 for bruk av stimulerende stoffer og 2 for å ha nektet å la seg teste (NIF 2003b).

5.6 Idrettsskader

Det er store kostnader forbundet med idrettsskader. Forebygging av idrettsskader er derfor viktig samfunnsøkonomisk og for den enkelte utøver.

Tabellen på neste side gir et bilde av forholdet mellom ulike idretter når det gjelder antall skader.³⁴ I perioden 1989–1997, da disse skadene ble registrert, er det små variasjoner fra år til år.

Et synlig trekk er at utøvere av ballspill er sterkt representert i statistikken, med fotball og håndball på topp.³⁵ Det totale antall registrerte idrettsskader sank i perioden, noe som også bekreftes av andre undersøkelser (Lerheim 1999).

-
- ³² Idrettstinget 2003 skal avgjøre om antidopingvirksomheten skal skilles ut som en uavhengig stiftelse.
- ³³ Testene som ligger bak disse dommene, ble utført i perioden 2000–2001.
- ³⁴ Dataene er hentet fra Folkehelsas skaderegister.
- ³⁵ Det er også viktig å se dette i forhold til hvor mange som driver med de ulike idrettene. Fotball er den idretten som har klart flest medlemskap i Norge (351 218 medlemskap i NIF 2003a)), derfor er det ikke unaturlig at den har den høyeste andelen av idrettsskader.

Tabell 26 Skader innenfor de enkelte idrettsgruppene i Norge, 1989–1997. Prosent

	1989	1993	1995	1997
Fotball	32	33	34	34
Håndball	13	12	11	11
Basketball	4	4	4	4
Volleyball	2	2	2	2
Annet ballspill	8	7	6	6
Slalåm/utfor	7	6	5	4,2
Langrenn	6	6	6	4,8
Uspesifisert ski/ hopp	3	3	3	2,5
Telemark	1	1	1	1,2
Snøbrett	0,5	1	1,5	3,5
Gym/kampsport	4	7	8	9
Friidrett/jogging	7	7	6	6
Orientering/ terrengløp	5	4	3	3
Hockey/bandy	2	2	2	2
Båt/vannsport	2	2	3	3,2
Ridning	2	2	2	2,5
Annet	1,5	1	2,5	2,7
Totalt	100	100	100	100
<i>N</i>	<i>105 000</i>	<i>72 500</i>	<i>66 500</i>	<i>63 400</i>

(Kilde: Lerheim 1999)

Hvis vi ser på skadehyppighet fordelt på alder, viser det seg at skadefrekvensen først skyter fart i aldersgruppen 7–12 år. Ungdom i alderen 13–17 år stod for rundt en fjerdedel av de registrerte idrettsskadene i undersøkelsesperioden.

Av det totale antallet registrerte idrettsskader i 1997 var 60 prosent i aldersgruppen 7–24 år. Ungdom mellom 13 og 17 år stod for 23 prosent av skadene i 1997. Skadene i denne aldersgruppen oppstår i første rekke i lagidrett som fotball og håndball. I individuelle idretter er det flest skader i ski, deretter i friidrett og gymnastikk. Det er litt færre skader i aldersgruppen 18–24 år (24 %) (Lerheim 1999).

Tabell 27 Skadehyppighet etter alder i Norge, 1989–1998. Prosent

	1989	1993	1995	1997
0–2 år	0,2	0,2	0,5	0,3
3–6 år	1,2	1,2	1,1	1,1
7–12 år	14	14	13	13
13–17 år	25	24	24	23
18–24 år	21	22	23	24
25–64 år	34,6	26,6	37,8	38
Over 64 år	4	2	2	2
Totalt	100	100	100	100
<i>N</i>	<i>105 000</i>	<i>72 500</i>	<i>66 500</i>	<i>63 400</i>

(Kilde: Lerheim 1999)

OPPSUMMERING

- Idrettens grunnverdier står sterkt blant medlemmene i idrettslagene.
- Det totale antall dopingtester utført av NIF har økt jevnt de siste fire årene.
- Av det totale antallet registrerte idrettsskader i 1997 var 60 % i aldersgruppen 7–24 år.

KILDER

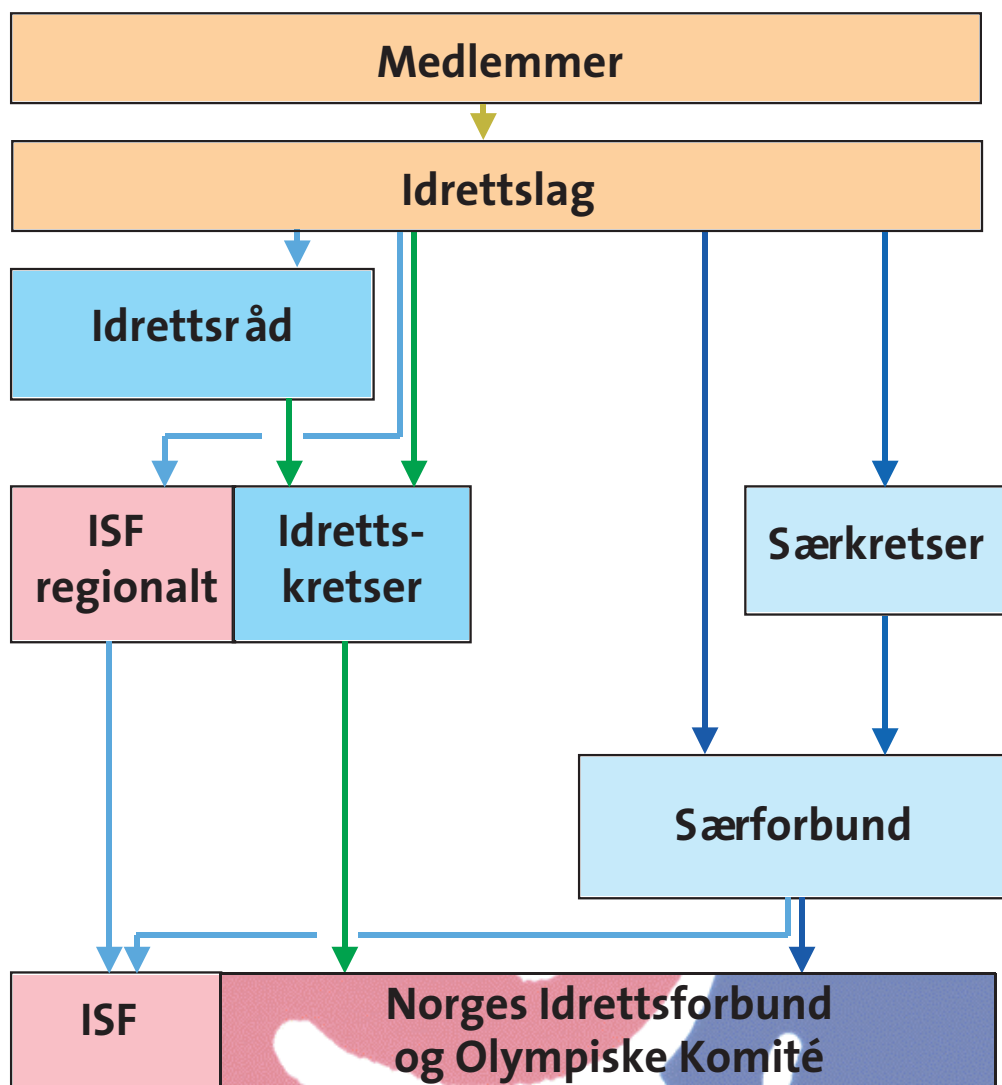
- Bakken Ulseth, Anne-Lene (2003): *Treningscentre og idrettslag. Konkurrerende eller supplerende tilbud?* Oslo, Institutt for samfunnsforskning.
- Berg, Christin og Hilmar Rommetvedt (red.): *Idrett og politikk – kampsport eller lagspill?* Fagbokforlaget, 2002, s. 135–155.
- Enjolras, Bernard og Ørnulf Seippel (1999): *Frivillighet, kommersialisering og profesjonalisering. Utfordringer i norsk idrett.* Oslo, Institutt for samfunnsforskning.
- Enjolras, Bernard og Ørnulf Seippel (2001): *Norske idrettslag 2000. Struktur, økonomi og frivillig innsats.* Oslo, Institutt for samfunnsforskning.
- Enjolras, Bernard (2003): Pågående forskningsprosjekt på oppdrag fra Kirke- og kulturdepartementet (2001–2004).
- Idrettens Studieforbund (2003): *Statistikk. Utdanningstiltak med voksenopplærings-tilskudd 2001–2002.* Oslo.
- Kultur- og kirke departementet: *Kommunal planlegging for idrett og fysisk aktivitet.* Oslo, 2000. V-0798.
- Kultur- og kirke departementet: *Hovedfordelingen.* 2000, 2001 og 2002.
- Kultur- og kirke departementet (2002): *Forskrifter og bestemmelser om tilskudd av spillemidler til anlegg for idrett og fysisk aktivitet.* Forskrift 2002. Oslo.
- Kulturdepartementets register for idrettsanlegg og spillemiddelsøknader (KRISS).
- Kultur- og kirke departementet (2003): *Finansieringen av statlig idrettspolitikk. Kartlegging, vurdering og forslag til tiltak for bedre måloppnåelse.* V-0918 B.
- Lerheim, Inggard (1999): *Idrettsskader i Norge.* NIF, Oslo.
- Loland, Sigmund (2002): *Idrett og etikk – en innføring.* Akilles, Oslo.
- Markeds- og mediainstituttet (2002): *Norsk Monitor 1999–2000.* Oslo.
- Markeds- og mediainstituttet (2002a): *Norsk Monitor 2001/2002.* Oslo.
- Markeds- og mediainstituttet (2002b): *Barne- og ungdomsundersøkelsen 2002.* Oslo.
- Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité (1999a): *Idrettspolitisk dokument 1999.* Oslo.
- Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité (1999b): *Lovhefte.* Oslo
- Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité (2001): *Årsrapport 2001.* Oslo.
- Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité (2003a): *Tall fra Idrettsregistreringen 2003.* Oslo.
- Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité (2003b): *Tall fra antidopingavdelingen.* Oslo.
- Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité (2003c): *Årsrapport 2003*
- Opedal, Ståle og Christin Berg m.fl. (2003): Pågående forskningsprosjekt på oppdrag fra Kultur- og kirke departementet (2001–2003). Rogalandsforskning, Stavanger.
- Protinus (2002): *Bruk av idrettsanlegg – nasjonal undersøkelse.* Rapport 2002. Oslo.
- Skirstad, Berit (2003): *The journey from quotas to gender mainstreaming in the Norwegian umbrella organization for sport.* Under utgivelse.
- Seippel, Ørnulf (2002): *Norske idrettslag 2002: styring, ledelse og kunnskap.*

- Pågående forskningsprosjekt ved
Institutt for samfunnsforskning, Oslo.
- Statens kartverk (1997): *Nasjonalatlas for Norge: Idrett*. Hønefoss.
- Statistisk sentralbyrå (1998):
Levekårsundersøkelsen 1997.
Oslo–Kongsvinger.
- Statistisk sentralbyrå (2000): *Kultur og fritidsaktiviteter. Om idrett og friluftsliv, musikk, lesing og andre kulturaktiviteter*. Oslo–Kongsvinger.
- Statistisk sentralbyrå (2002):
Levekårsundersøkelsen 2001.
Oslo–Kongsvinger.
- Statistisk sentralbyrå (2003):
www.ssb.no/folketelling
- Stortingsmelding nr. 14 (1999–2000):
Idrettslivet i endring. Om statens forhold til idrett og fysisk aktivitet. Kultur- og kirke departementet.
- Vaagbø, Ola og Gunnar Breivik (1998):
Utviklingen i fysisk aktivitet i den norske befolkningen 1985–1997. NIF, Oslo.
- Vaage, Odd Frank (2002): *Til alle døgnets tider. Tidsbruk 1971–2000*. Statistisk sentralbyrå, Oslo–Kongsvinger.
- Wollebæk, Dag, Per Selle og Håkon Lorentzen (2000): *Frivillig innsats. Sosial integrasjon, demokrati og økonomi*. Bokforlaget, Bergen.

7 VEDLEGG

7.1 Organisasjonskart, Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité

7.2 Sentrale datakilder

- *Norske idrettslag 2000. Struktur, økonomi og frivillig innsats* er skrevet av Bernard Enjolras og Ørnulf Seippel ved Institutt for samfunnsforskning (ISF). Undersøkelsen presenterer data om norske idrettslag og deres medlemmer. Utvalget var på 294 lag, og spørreskjemaene ble besvart av lederen i idrettslaget eller andre som kjenner laget godt.

Denne undersøkelsen, presentert i 2000, har blitt videreført (*Norske idrettslag 2002: styring, ledelse og kunnskap*) og vil bli publisert etter avsluttet redaksjon for *Tilstandsrapport 2003*. Utvalget er utvidet til å gjelde 534 idrettslag.

- *Norsk Monitor (1985–2002)* er en undersøkelse som utføres annethvert år av Markeds- og mediainstituttet (MMI). Her presenteres tall som belyser befolkningens (over 15 år) atferd, holdninger og verdier, herunder data om bl.a. fysisk aktivitet og holdninger til doping. Utvalget er i hver av undersøkelsene på rundt 3 000 personer.
- *Barne- og ungdomsundersøkelsen (1992–2002)* har vært utført annethvert år siden 1996 av MMI og gjøres på et representativt utvalg av landets 8–24-åringene, hvor det på oppdrag fra bl.a. NIF blir stilt en del spørsmål om organisert og egenorganisert idrett og fysisk aktivitet. Størrelsen på utvalgene har vært slik: 1992: 1 108, 1996: 1 173, 1997: 1 205, 1998: 1 201, 2000: 1 298, 2002: 1 146.
- *Kultur- og kirkedepartementets register for idrettsanlegg og spillemiddelsøknader (KRISSE)*. Dette er den eneste landsomfattende databasen som omfatter alle landets registrerte idrettsanlegg. I tillegg er alle ulike typer spillemiddelsøknader registrert her. Oppdateringen av registeret skal skje årlig, og dette er kommunenes oppgave.

Det skal tas metodiske forbehold ved bruk og tolkning av data hentet fra KRISSE, bl.a. fordi registreringen skjer manuelt. Innslag av tilfeldige feil kan derfor forekomme.

- *Treningssentre og idrettslag (2003)*, skrevet av Anne-Lene Bakken Ulseth ved ISF, er et resultat av et treårig prosjekt finansiert av NIF. Hovedmålet har vært å undersøke hvordan norske treningssentre fungerer. Utvalget består av henholdsvis 65 treningssentre og 1585 treningssenterkunder.
- *Bruk av idrettsanlegg – nasjonal undersøkelse (2003)*, utført av analysefirmaet Protinus på oppdrag av KKD i perioden fra august til oktober 2002, ser på ulike sentrale dimensjoner ved bruk av svømmehaller og flerbrukshaller. Utvalget består av 834 svømmehaller (svarprosent på 84) og 503 flerbrukshaller (svarprosent på 86). Etter at redaksjonen er avsluttet for *Tilstandsrapport 2003*, vil en liknende undersøkelse om is- og fotballhaller være fullført.
- *Idrettsregistreringen* gjennomføres av NIF hvert år for å få så korrekte data som mulig om medlemskap og aktivitet i organisasjonen. Ved årets registrering, som gjelder for kalenderåret 2002, rapporterte 7 330 av 7 605 klubber (96,4 %), 11 372 av 12 098 sær-idrettsgrupper (94 %) og 4 246 av 4 996 bedriftsidrettslag (85 %).

Siden 2000 har registreringen skjedd over Internett, og gjennom dette har registreringsrutinene gradvis blitt bedre. Fortsatt må det tas høyde for at feil kan oppstå, bl.a. fordi datamengdene er såpass store og uoversiktlige.

Videre skal det utvises varsomhet med å sammenlikne tall fra tidligere år. Grunnene til dette er at definisjoner av aktivitet og medlemskap kan endres, og at det i enkelte klubber og særforbund kan ha forekommet under- eller overrapportering ved tidligere registreringer.

7.3 Figuroversikt

- Figur 1 Inntektskilder for NIF samlet (NIF + særforbund og idrettskretser) i 1999. Prosent 11
- Figur 2 Inntektskilder for NIF sentralt i 2002. Prosent 11
- Figur 3 Inntektskilder for idrettskretsene i 2001. Prosent. N = 18 12
- Figur 4 Inntektskilder for særforbund (samlet) i 1999. Prosent. N = 57 13
- Figur 5 Fordeling av idrettslag etter total inntekt i 1999. Prosent. N = 215 13
- Figur 6 Inntektskilder i prosent for norske idrettslag i 1999. N = 294 14
- Figur 7 Bruk av aktivitetsmidlene i idrettslagene i 2001. N = 534. Prosent 16
- Figur 8 Aktivitetsmidlenes virkning, 2001. N = 534. Prosent 16
- Figur 9 Treningshyppighet i befolkningen over 15 år i perioden 1985–2001. Prosent 19
- Figur 10 Andel av personer mellom 8 og 24 år som trener og/eller konkurrerer i et idrettslag i perioden 1992–2002 i prosent, fordelt på kjønn. N = 1200 22
- Figur 11 Andelen av personer mellom 8 og 24 år som trener og/eller konkurrerer i et idrettslag i perioden 1992–2002, fordelt på alder. N = 1200. Prosent 22
- Figur 12 Hvor ofte trener du i idretten din? Aldersgruppen 8–24 år i perioden 1992–2000 i prosent. N = 1200 22
- Figur 13 Hvor ofte personer i aldersgruppen 8–24 år drev konkurranseaktivitet utenom vanlig treningstid i perioden 1992–2002. Prosent. N = 1200 23
- Figur 14 Hvor gamle barn/unge er når de begynner å trene i idrettslag i perioden 1992–2000. Prosent. N = 1200 23
- Figur 15 Andel idrettslag fordelt etter størrelse, 1999. N = 294. Prosent 24
- Figur 16 Prosentvis fordeling av medlemmer på idrettslag av ulik størrelse, 1999. N = 294 24
- Figur 17 Antall medlemmer i sær- og fleridrettslag, 1999. N = 294. Prosent 25
- Figur 18 Treningshyppighet blant menn og kvinner over 18 år på treningssentre, 2001. N = 1573. Prosent 26
- Figur 19 Aldersfordeling blant brukerne av treningssentre, 2001. N = 1573. Prosent 26
- Figur 20 Treningshyppighet blant brukerne av treningssentre utenfor treningssentrene, 2001. N = 1573. Prosent 27
- Figur 21 Varighet av medlemskap i treningssenter, 2001. N = 1573. Prosent 28
- Figur 22 Kjønnsfordeling på medlemskap i NIF, 2002. Prosent 31
- Figur 23 Aldersfordeling blant medlemmer i norske idrettslag, 2002. Prosent 31
- Figur 24 Godkjente søknadssummer og innvilgede søknadssummer for ulike søknadsgrupper i mill. kr, 2002 35
- Figur 25 Fylkesvis fordeling av spillemidler til ordinære anlegg i mill. kr, 2002 36
- Figur 26 Fylkesvis fordeling av spillemidler til rehabilitering i mill. kr, 2002 36
- Figur 27 Spillemidler til ordinære anlegg fordelt på fire anleggs kategorier, 1997–2002. I mill. kr (nominelle tall) 37
- Figur 28 Spillemidler til ordinære anlegg fordelt på noen anleggs kategorier, 1997–2002. I mill. kr (nominelle tall) 37
- Figur 29 Spillemidler til fotballanlegg (søknadsgruppen ordinære anlegg), 1997–2002. I mill. kr (nominelle tall) 38

- Figur 30 Spillemidler til skianlegg (søknadsgruppen ordinære anlegg), 1997–2002.
I mill. kr (nominelle tall) 38
- Figur 31 Spillemidler til friluftsanlegg (søknadsgruppen ordinære anlegg), 1997–2002.
I mill. kr (nominelle tall) 39
- Figur 32 Spillemidler til rehabilitering for utvalgte anleggs kategorier, 1997–2002.
I mill. kr (nominelle tall) 39
- Figur 33 Spillemidler til rehabilitering fordelt på anleggs kategorier, 1997–2002.
I mill. kr (nominelle tall) 40
- Figur 34 Spillemidler til nærmiljøanlegg i perioden 1994–2002 i mill. kr (nominelle tall) 40
- Figur 35 Antall innbyggere per fotballanlegg i de største byene, 2002. 41
- Figur 36 Antall innbyggere per fotballanlegg i utvalgte fylker uten de store byene 2002 42
- Figur 37 Antall innbyggere per flerbrukshall i de største byene, 2002 42
- Figur 38 Antall innbyggere per flerbrukshall i utvalgte fylker uten de største byene, 2002 43
- Figur 39 Hovedbrukere på hverdager etter kl. 15.00 i flerbrukshallene, 2002. N = 503.
Prosent 46
- Figur 40 Største brukergruppe (håndball og fotball) i flerbrukshallene etter kl. 15.00 på hverdager etter antall innbyggere, 2002. N = 472. Prosent 46
- Figur 41 Brukstil i flerbrukshaller fordelt på voksne, ungdom og barn i tiden mellom kl. 15.00 og 21.00 på hverdager, 2002. N = 503. Prosent 46
- Figur 42 Har det vært 'åpen hall'-arrangementer i flerbrukshallen i løpet av 2001.
N = 503. Prosent 47
- Figur 43 Bruk av svømmehall før kl. 1500 på hverdager fordelt på størrelse, 2002.
N = 819. Prosent 47
- Figur 44 Hovedbrukere av svømmehaller etter alder etter kl. 15.00 på hverdager, 2002.
N = 834. Prosent 49
- Figur 45 Antall besøkende i svømmehaller en normalkveld etter størrelse, 2002.
N = 819. Prosent 49
- Figur 46 Pris for å leie en flerbrukshall 1 time på en hverdag mellom kl. 17.00 og kl. 18.00 for et idrettslag (barn/ungdom), 2002. N = 461. Prosent 50
- Figur 47 Gjennomsnittspris for leie av flerbrukshall i én time på en hverdag mellom kl. 17.00 og 18.00 etter eierskap, 2002. N = 495. Prosent 50
- Figur 48 Gjennomsnittspris for å leie en flerbrukshall i én time på en hverdag mellom kl. 17.00 og 18.00 for et idrettslag etter antall innbyggere i kommunen, 2002.
N = 472. Prosent 51
- Figur 49 Inngangsbillett for barn i svømmehall en lørdag formiddag, 2002. N = 302.
Prosent 51
- Figur 50 Inngangsbillett for voksne i svømmehall en lørdag formiddag, 2002. N = 310.
Prosent 52
- Figur 51 Inngangsbillett for barn og voksne en lørdag formiddag etter bassengets størrelse, 2002. N = 819. Prosent 52
- Figur 52 Eierskap til fotballanlegg, flerbrukshaller, svømmebasseng og lysløyper på landsbasis, 1997. Prosent 53

- Figur 53 Forholdet mellom frivillige arbeidsinnsatser og antall frivillige årsverk fordelt på organisasjonstyper, 1998. I tusen. N = 1695 54
- Figur 54 Andel av arbeid gjort av frivillige i idrettslag, 2001. N = 534. Prosent 55
- Figur 55 Frivillig arbeid (gjennomsnittlig antall timer per uke) lagt ned i ulike arbeidsoppgaver i norske idrettslag, 1999. N = 294 55
- Figur 56 Andel av medlemmer i norske idrettslag som utfører frivillig arbeid, etter kjønn og alder, 1997. N = 1725. Prosent 56
- Figur 57 Gjennomsnittlig antall timer frivillig arbeid på ett år utført for norske idrettslag av medlemmer, 1997. N = 1725 56
- Figur 58 Kjønnsmessig fordeling på ledere i norske idrettslag, 2002. N = 534. Prosent 59
- Figur 59 Kjønnsmessig fordeling på ledere i norske idrettslag, fordelt på klubb- og gruppenivå, 2003. N = 19745. Prosent 59
- Figur 60 Andelen kvinnelige representanter på idrettstinget i perioden 1973 til 1999. Prosent 59
- Figur 61 Andelen kvinnelige representanter fra idrettsstyret, idrettskretser og særforbund på idrettstinget i perioden 1973–1999. Prosent 60
- Figur 62 Alderssammensetningen blant ledere i norske idrettslag, 2002. N = 11954. Prosent 60
- Figur 63 Samlet tid en leder i et idrettslag har vervet sitt, 2002. N = 521. Prosent 61
- Figur 64 Andel av norske idrettslag som har deltatt i utdanningstiltak i regi av lokal idrettskrets, særkrets, idrettsråd eller ISF, 2002. N = 534. Prosent 62
- Figur 65 Type tiltak idrettslagene har deltatt på i 2002. N = 534. Prosent 62
- Figur 66 Fordeling av arrangører knyttet til kompetansetiltak for idrettslagene, 2002. N = 534. Prosent 62
- Figur 67 Antall voksenopplæringskurs 1997–2002 63
- Figur 68 Solidaritet som verdi blant medlemmer av norske idrettslag, 2001. N = 1660. Prosent 64
- Figur 69 Prestasjon som verdi blant medlemmer av norske idrettslag, 2001. N = 1660. Prosent 64
- Figur 70 Ærlighet som verdi blant medlemmer av norske idrettslag, 2001. N = 1660. Prosent 65
- Figur 71 Holdning i befolkningen til prestasjonsfremmende stoffer og hjelpemidler i idretten, 2001. N = 4058. Prosent 65
- Figur 72 Antall dopingtester utført av NIF i perioden 1996–2002 66

Tabelloversikt

- Tabell 1 Statens samlede overføringer av spillemidler til idrettsformål 1998–2002 7
- Tabell 2 Tidsbruk til et utvalg fritidsaktiviteter blant personer i alderen 16–74 år i timer og minutter en gjennomsnittsdag i perioden 1980–2000. N = 3480 16
- Tabell 3 Tidsbruk for et utvalg fritidsaktiviteter blant personer i alderen 9–15 år og 16–24 år i timer og minutter en gjennomsnittsdag i 2000. N = 1609 16
- Tabell 4 Hyppighet av trening og mosjon etter aldersgrupper og medlemskap i idrettslag 2001. N = 1922. Prosent 17
- Tabell 5 Treningshyppighet i forhold til utdanningsnivå i ulike aldersgrupper 1997. N = 1725. Prosent 18
- Tabell 6 De ti mest populære mosjonsaktivitetene drevet av personer over 15 år minst én gang i måneden i sesongen 2001. N = 4058. Prosent 18
- Tabell 7 Hvilke organiseringsformer aktive over 15 år velger når de trener 1989–2001. Prosent 19
- Tabell 8 Motiver for å trene blant personer over 18 år etter treningsarenaer og kjønn. Prosent 19
- Tabell 9 Årsaker til at brukerne av treningssentre over 18 år sluttet i idrettslag, 2001. N = 845. Prosent 27
- Tabell 10 Alternative treningsarenaer blant brukeren av treningssentre over 18 år, 2001. N = 1573. Prosent 28
- Tabell 11 De fem største særforbundene etter antall aktive og i prosent av alle aktive, 2002 29
- Tabell 12 Særforbundene med flest aktive kvinner, prosent kvinner i disse særforbundene, prosent av alle aktive kvinner og prosent av alle aktive i 2002 30
- Tabell 13 Særforbund med størst relativ andel aktive kvinner blant sine medlemmer i 2002. Prosent 30
- Tabell 14 Særforbund med flest aktive menn, prosent menn i disse særforbundene, prosent av alle aktive menn og prosent av alle aktive 2002 30
- Tabell 15 Særforbund med størst relativ andel aktive menn blant sine medlemmer 2002. Prosent 31
- Tabell 16 Særforbund med flest aktive medlemmer på 6–12 år, prosent som er 6–12 år i disse særforbundene, prosent av alle aktive i aldersgruppen 6–12 år og av alle aktive, 2002 31
- Tabell 17 Særforbund med flest aktive medlemmer i alderen 13–19 år, prosent som er 13–19 år i disse særforbundene, prosent av alle aktive i aldersgruppen 13–19 år og av alle aktive, 2002 31
- Tabell 18 Antall medlemskap og antall medlemskap per innbygger i idrettskretsene. 2002. N = 20. 33
- Tabell 19 Avstand til ulike anleggstyper for personer i alderen 16–79 år, 2001. Prosent 45
- Tabell 20 Andel personer (16–79 år) som bor under 4 km fra ulike anleggstyper etter landsdel, 2001. N = 1923. 45

- Tabell 21 Bruk av anleggstyper siste 12 måneder for personer i alderen 16–79 år etter alder, 2001. N = 1923. Prosent 46
- Tabell 22 Bruk av ulike anleggstyper siste 12 måneder for personer i alderen 16–79 år etter landsdel, 2001. N = 1923. Prosent 47
- Tabell 23 Grunner til å være frivillig i idrettslag og andre frivillige organisasjoner, 1998. N = 4000. Prosent 60
- Tabell 24 Gjennom å delta i organisasjonen får jeg som medlem i organisasjonen en god skoleing i demokratiske spilleregler, 1998. N = 941 61
- Tabell 25 Hva medlemmer mener er organisasjonens viktigste eller nest viktigste område for påvirkning, 1998. N = 998. Prosent 61
- Tabell 26 Skader innenfor de enkelte idrettsgrenene i Norge, 1989–1997. Prosent 71
- Tabell 27 Skadehyppighet etter alder i Norge, 1989–1998. Prosent 71

© Akilles 2003

Tilstandsrapporten er et samarbeidsprosjekt mellom KKD og NIF.

Redaksjon

NIF: Geir Johannessen, Britt-Karen Spjeld og Yngve Eikrem

KKD: Frode Thomassen, Janne Corneliussen og Ingrid Tollånes

Prosjektmedarbeider: Magnus Sverdrup

Design: Akilles produksjoner

Trykk: PDC Tangen, Aurskog

Bilder

Per-Åge Eriksen: omslag og sidene 4, 6, 15, 17, 20, 27, 33, 48 og 70

Tor Ingebrigtsen: sidene 32, 58 og 77

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov eller tillatt gjennom avtale med Kopinor, interesseorgan for rettighetshavere til åndsverk. Utnyttelse i strid med lov eller avtale kan medføre erstatningsansvar og inndragning, og kan straffes med bøter eller fengsel.

Henvendelser om dette heftet kan rettes til:

Akilles

Serviceboks 1, Ullevål Stadion

0840 OSLO

Telefon sentralbord: 21 02 90 00

ISBN 82-7286-127-5